

Társadalombiztosítás / megélhetés
Nagy-Britannia

C

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

Bevezetés

A társadalombiztosítás és megélhetés című fejezet hat témakörből épül fel hét részben.

Az első rész (I. rész) **rövid áttekintést** ad a később részletesen kifejtett információkról: nyugdíjbiztosítás, betegbiztosítás, munkanélküli biztosítás és megélhetési költségek.

A következő (II. rész) a brit **társadalombiztosítási** szabályokat ismerteti, ami főként a járulékfizetés feltételeit, a családi juttatásokat és a jogsegélyszolgálatot foglalja magában.

A III. rész Nagy-Britanniában a **nyugdíjbiztosítás** szabályozásával kapcsolatos információt taglalja, így pl. :

- a nyugdíjellátás feltételei
- házas és elvált nők, valamint özvegyek nyugdíja
- igénybenyújtás,
- korpótlék,
- a privát gondoskodás.

A következő (IV. rész) témakör az Egyesült Királyság **betegbiztosítás** szabályait mutatja be. Itt az általános betegbiztosítók szolgáltatásairól, a kérelem benyújtásáról, az anyasági segélyről, a foglalkozási megbetegedésekről és a rokkantságról van szó.

Az utolsó előtti rész (V.) a **munkanélküli biztosítás** szabályozásáról szól. Ez a fejezet az alábbi témaköröket érinti: az álláskeresők ellátása, munkanélküliségi viszonyok, jelentkezési kötelezettség, szankciók, az állami munkaerőpiaci szolgálat szolgáltatásai, méltányosság, munkanélküli ellátás.

Az utolsó részben (VI.) a **megélhetési költségek kerülnek** taglálásra. Ebben a fejezetben kiemelten kerülnek bemutatásra a tanulmányi költségek és azok finanszírozására, az ösztöndíjak és kedvezmények. Választ kíván adni továbbá arra a kérdésre, hogy mennyibe kerül az élet Nagy-Britanniában (lakás, létfenntartás, stb.). Érintésre kerülnek továbbá a készpénzkímélő fizetési módok és a munkavállalási lehetőségek.

Társadalombiztosítás / megélhetés Nagy-Britannia

Tartalom

I. Áttekintés a társadalombiztosításról és a megélhetésről	5.old
1. Nyugdíj	
2. Egészségügy	
3. Bérfizetés megszakítás nélkül	
4. Táppénz	
5. Anyasági segély	
6. Munkanélküli biztosítás	
7. Megélhetési költségek	
8. Megélhetési költségek külföldi diákok számára	
II. Társadalombiztosítás	8.old
1. Társadalombiztosítás általában	
a.) Társadalombiztosítási járulék	
b.) Fiktív járulék [<i>Credits</i>]	
c.) Az ellátásról általában	
2. A hátramaradottak	
a.) Özvegyi nyugdíj	
b.) Hogyan kell kérelmet benyújtani?	
c.) Árvaellátás	
3. Családi juttatások	
a.) Családipótlék [<i>child benefit</i>]	
b.) Családi segély	
4. Jogsegély	
5. További információk	
III. Nyugdíjbiztosítás.....	14.old
1. Nyugdíj házas és elvált nők és özvegyek számára	
2. Biztosítás több mint egy tagországban	
3. Az eltartásra jogosultak pótléka	
4. Hogyan kell kérelmet benyújtani?	
5. A 80 éves és idősebb emberek	
6. A privát gondoskodás meghatározza a nyugdíj mértékét	
IV. Betegbiztosítás	19.old
1. Betegség és anyaság	
a.) Az általános közegészségügyi szolgálat természetbeni szolgáltatásai	
b.) Pénzszolgáltatás betegség esetén	
c.) Anyasági járandóság	
2. Munkahelyi balesetek és foglalkozási megbetegedések	
a.) Munkaképesség csökkenése miatti járadékot	

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

3. Rokkantság
 - a.) A hosszú távú munkaképesség csökkenés járandósága [*long-term incapacity benefit*]
 - b.) A súlyos károsodás járadéka [*severe disablement allowance - SDA*]
 - c.) Fogyatékosok munkaképesség csökkenés miatti segélyezése [*disability working allowance*]
 - d.) Fogyatékosok megélhetési segélye [*disability living allowance*]
 - e.) Ápolási díj [*attendance allowance*]
 - f.) Rokkant ápolási díj [*invalid care allowance*]

V. Munkanélküli biztosítás 27.old

- 1.A munkakeresés anyagi támogatása
- 2.A munkanélküliség feltételei
 - a) Jelentkezési kötelezettség és interjú
 - b) Szankciók
 - c) Méltányossági okok
 - d) Járadékszámítás és más juttatások

VI. Megélhetési költségek 31.old

1. Mibe kerül az élet? Tanulni Nagy-Britanniában
 - a.) Lakáskörülmények
 - b.) Létfenntartási költségek
 - c.) Orvosi ellátás
 - d.) Bankszámla
 - e.) Értéktöbbletadó, kiszolgálási díj
 - f.) Utazási kedvezmények a tanulók számára
 - g.) Diáktársaságok
2. Oktatási költségek és díjak
 - a.) Oktatási díjak hazai hallgatók számára
 - b.) Oktatási díjak tengeren túli hallgatók számára
 - c.) Külön díjak és költségek
 - d.) A díjak beszedése, ösztöndíjak
 - e.) Díjfizetési kedvezmény
3. Ösztöndíjak és más lehetőségek a külföldi tartózkodás támogatására
 - a.) Brit intézmények ösztöndíjai
 - b.) Munkalehetőségek hallgatók számára
 - c.) Munkalehetőségek kiválasztott szakmákban
 - d.) Rendezvények

VII. Beutazási formalitások 41.old

1. Általános információ
2. Beutazás autóval, engedély az Egyesült Királyságban, a vezetői engedélyre vonatkozó rendelkezések

Társadalombiztosítás / megélhetés Nagy-Britannia

I. A szociális biztonság és a létfenntartás áttekintése

A sziget fölött is egy kifeszített háló működik, amely felfogja az idős és beteg emberek, a rokkantak és fogyatékosok, a munkanélküliek és az özvegyek vagy a gyermeküket egyedül nevelő szülők „leesését”.

A társadalombiztosítási rendszer szolgáltatásaira az emberek részben csak akkor jogosultak, ha olyan járulékokat fizettek, mint például a munkanélküliségi pénz, vagy a betegségbiztosítás. Az olyan szolgáltatásokat, mint például a családi pótlék, vagy a keresésképtelenségi nyugdíj – amely hosszú vagy tartós betegség esetében vehető igénybe - az állam részben fedezi a társadalombiztosítási alapból.

A nyugdíjat Nagy-Britanniában egy állami alapnyugdíj és egy erre épülő járulékfizetésen alapuló kiegészítő nyugdíj összege adja. Ez azt jelenti, hogy Németországhoz hasonlóan a brit munkavállalók is bruttó keresetük meghatározott százalékát befizetik a nyugdíjalapba. Azok a munkavállalók, akik egy meghatározott jövedelem alatt keresnek, a járulékfizetés alól mentesülnek.

1986 óta a britek jogosultak arra, hogy egy személyhez kapcsolódó időskori biztosítást válasszanak, ami azt jelenti, hogy például az állami vagy az üzemi nyugdíjjárulékot életbiztosítással vagy más hasonló formában megemelik, vagy egy olyan egyéni nyugdíjbiztosítást választanak, amelyet kizárólag maguk finanszíroznak.

Igény esetén az angol nők 60, az angol férfiak 65 éves korukban vehetik igénybe az állami nyugdíjat. A brit nyugdíjasok átalány-nyugdíjat kapnak. Ez növelhető a kiegészítő nyugdíjjal. Az előnyugdíj lehetősége Nagy-Britanniában nem működik.

Nagy-Britanniában állami egészségügyi rendszer működik, a *National Health Service*. Ez azt jelenti, hogy – szemben Németországgal - a *National Health Service* költségeinek csak kis részét fedezi a járulékok (*National Health Contributions*). A költségek nagyobb részét, mintegy 80%-át az állam finanszírozza.

A szolgáltatások nagy része – mint például az orvosi kezelés,- vagy a kórházi ellátás – ingyenes. Aki azonban a fogorvosnál egy koronát kíván készíttetni, annak bizonyos hozzájárulást kell fizetnie. Ugyanakkor a *National Health Service* szolgáltatásainál is vannak változó korlátozások. Így például a britek azt a kórházat, ahol meg akarják operáltatni magukat, nem szabadon választják, továbbá azokat a különleges szolgáltatásokat, amelyeket a privát páciensek élveznek, 100%-ban maguknak kell fizetniük.

A szolgáltatások alapvetően érvényesek a *National Health Service* részéről a külföldiek számára is, bizonyos változó kivételekkel. Azoknál a betegségeknél, továbbá a terhességeknél, amelyek már a beutazás előtt is fennálltak, a *National Health Service* nem vállalja a gyógyítást. Emiatt adott esetben ajánlott egy privát külföldi betegségbiztosítás megkötése.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

Ha egy brit munkavállaló megbetegszik, akkor a munkaadó tovább folyósítja a fizetését, de nem száz százalékos mértékben, hanem csak meghatározott keretheatárig. A munkaadó köteles a továbbfizetést 28 hétig folyósítani, ekkor lép be a finanszírozásba a *National Health Service*. Az első három nap a beteg költségét terheli, mert Nagy-Britanniában ez az időszak az úgynevezett „várakozási nap”. Amennyiben a munkavállaló a bértovábbfizetés idejének elteltével továbbra is beteg, akkor a szociális biztonság minisztériumához fordulhat keresőképzetlenségi támogatásért.

Azok a britek, akik munkahelyüket elveszítik, be kell hogy jelentkezzenek a *Job Centers*-hez munkakeresés céljából annak érdekében, hogy igényjogosultak legyenek a *Jobseeker's Allowance*-re (munkanélküli segélyre).

Ezenkívül – más országokhoz hasonlóan – a munkaerőpiac számára rendelkezésre kell állni, ami azt jelenti, hogy a munkanélkülinek késznek kell lennie arra, hogy a hatóság által felkínált munkakört elfogadja. Ezzel együtt elvárják, hogy a munkanélküli munkahelykereső szerződést kössön az illetékes hatósággal, és ezen túl személyesen is erőfeszítéseket tegyen új munkahely megszerzésére. Mintegy három hónapig érvényesen elvárhatóak a korábbi munkahely körülményei – a keresett munkahely jellegét és a fizetés mértékét illetően – a munkaközvetítő irodában. Ennek az időnek az elmúltával egy rendelkezésre álló, de rosszabbul fizetett, illetve a korábbi tevékenységtől eltérő munkát is el kell vállalni. Nagy-Britanniában is szükséges a munkanélkülinek az illetékes hatóságokat rendszeresen megkeresni és a munkavállalási készséget kifejezni.

Az úgynevezett *Restart*-megbeszélések, amelyeket a *Job Centers*-ek felkínálnak, segítenek abban, hogy egy eredményes pályázat a tartós munkanélküliség esetén se legyen reménytelen.

A létfenntartási költségek Nagy-Britanniában általában magasabbak, mint Németországban. Londonban és Dél-Angliában ezek magasabbak, Észak-Írországban, Walesben, Skóciában (Edinburgh kivételével) az élet valamivel olcsóbb.

Az élet a külföldi diákok számára sem különösen olcsó. Ez akkor is így van, ha az ugyancsak magas egyetemi tandíjakat legtöbbször az EU finanszírozza. Az ezzel kapcsolatos kezdeményezést az illetékes felsőoktatási intézményhez kell benyújtani. Ezáltal a hallgatók vagy a cseretanoncok távol hazájuktól sem kerülnek „szárazra”, ugyanis működnek a különböző támogatási lehetőségek, mint például a Bafög, a DAAD ösztöndíjai, vagy az olyan képzési és csereprogramok, mint például az ERASMUS.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

A lakások Angliában drágák. Olcsóbbak és több hangulatot adnak a diákokthoz, amelyeket Angliában *halls of residence* néven ismernek. Itt a helyek száma szűkös, ezért előnyös az, ha valami időben pályázik. Aki nem kap helyet, annak a szemeszter megkezdését megelőzően mintegy négy héttel előbb célszerű beutazni és szállás után nézni. Azok a *non-university* hotelek (nem egyetemi szállók) a *lodgings*-ok (albérletek) illetve a *bedsits*-ek (garzonlakások) – amelyek a diák-szórakozóhelyek közelében találhatóak – nyújtják a legolcsóbb megoldást. A *Lodgings*-nek az az előnye, hogy ehhez gyakran egy olyan penziós is tartozik, aki gyakran reggelit, vagy esetenként vacsorát is felszervíroz.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

II. Társadalombiztosítás

1. Társadalombiztosítás általában

A szociális biztonság az Egyesült Királyságban a következőket foglalja magába:

- a társadalombiztosítást [*National Insurance Scheme*], ami betegség, munkanélküliség, özvegyesség, magas életkor, stb. esetén előirányzott pénzbeni járandóság, amelyre a társadalombiztosítási járulék megfizetésén keresztül szereznek jogosultságot a biztosítottak,
- az általános egészségbiztosítást [*National Health Service*] keretében az orvosi, a fogorvosi és a szemorvosi ellátás minden Nagy-Britanniában és Észak-Írországban lakó számára biztosított,
- a gyermek után járó családi pótlék [*Child Benefit Scheme*] fizetése,
- járulékbefizetéstől független járandóság szellemi vagy testi fogyatékosok és gondozóik számára.

a.) Társadalombiztosítási járulék

Öt járulékosztály van:

a. 1.) A munkavállaló akkor fizet 1-es osztályú járulékot, amennyiben a munkából származó jövedelem egy bizonyos alsó határt meghalad. A járulékot egy megadott felső haráig a heti kereset százalékában számítják ki és levonják a járandóságból.

a. 2.) Az Egyesült Királyságban a jogszabályok szerint az önállóak kötelezően a 2. fizetési osztályban biztosítottak. Ebben a fizetési osztályban átalányt fizetnek. Amennyiben a nyereség vagy a munkajövedelem egy bizonyos összeget meghalad, a 4. osztály szerinti járadékot kell megfizetni. Ezt a járulékot rendszerint a pénzügyi hatóság állapítja meg és vonja le.

a. 3.) A 3. fizetési osztály szabadon választott járulék, amivel öregségi nyugdíj iránti igény és özvegyesség esetén alapszolgáltatások alapozhatók meg. Ezt a járulékot akkor lehet fizetni, ha az illető nem járulékfizetésre kötelezett, fel van mentve a 2. osztályú járulékfizetés alól, vagy ha a járulék-előirányzat az előbbi szolgáltatásokra nem elegendő. A 3. fizetési osztályban egységes tarifa szerint fizetnek.

a. 4.) Olyan személyi kör számára, mint meghatározott házas nők, özvegyek, alacsony jövedelmű személyek, tengerészek és a repülő személyzet számára különleges járulékfizetés érvényes.

a. 5.) A munkaadó számára adott esetben az 1/A fizetési osztály fizetendő, ha személyes használatra gépjárművet és tüzelőanyagot állít elő.

Az érvényes járulékfizetési tarifáról szóló további információ és broszura a helyi társadalombiztosítási irodában [*local social security offices*] található.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

b.) Fiktív járulék [*Credits*]

Meghatározott körülmények esetén a biztosítási számlán járulék írható jóvá, ha tulajdonképpen nem fizették ki. Ilyen eset például, ha valaki munkaképtelen, beteg, vagy munkanélküli. Fiktív járulékot azért lehet fizetni, hogy meghatározott járulék iránti igényt meg lehessen szerezni, de a legtöbb kifizetésnél feltételezik, hogy a járulékok egy részét befizették.

Ha valaki elmúlt 16 éves, automatikusan kiosztanak neki egy társadalombiztosítási számot [*national insurance number*]. Amennyiben valaki a munkába lépéskor még nem rendelkezik ezzel a számmal, kérvényeznie kell. Ehhez el kell menni a Szociális Biztonság Minisztériumának [*Department of Social Security*] helyi irodájába [*local office*], vagy Észak-Írországból a Szociális Biztonság Ügynökségének [*Social Security Agency*] helyi szociálbiztosító irodájába [*Social Security Office*]. Az illetékes iroda címét megtudhatja a telefonkönyvből, vagy a postán. A munkaadónak tudnia kell a társadalombiztosítási számot, hogy a számlát pontosan vezethesse. Ezt a számot akkor is meg kell adni, ha a minisztériumnak írnak vagy ellátást kérvényeznek, hogy a minisztérium a biztosítási számlát megtalálja és a járandóságot átutalhassa.

c.) Az ellátásról általában

A társadalombiztosítási rendszerből történő pénzkifizetés az Egyesült Királyságban a járulékbefizetés függvénye. A járulékbefizetésnek egy bizonyos minimum összeget el kell érnie, mielőtt járadékot lehetne kérvényezni. Dologi juttatások, beleértve a fogorvosi és a szemorvosi kezelés nyújtása nem függ a társadalombiztosítási járuléktól és Nagy-Britanniában az Általános Egészségügyi Szolgálat [*National Health Service*] és Észak-Írországból az Egészségügyi Szolgálat [*Health Service*] biztosítja.

Ahhoz, hogy betegség, anyaság vagy munkanélküliség esetén járadékot lehessen igénybe venni, meghatározott járadékfeltételeket teljesíteni kell. Ez például azt jelenti, hogy adott időtartamban egy másik EU-os országban befizetett járulékokról számot kell adni. Az öregségi, illetve az özvegyi nyugdíj iránti igény a másik országban kötött biztosítási folyamattól függ, ahol az ember dolgozott.

A 2. járulékosztály felhasználható a járulék feltételek teljesítéséhez, hogy pénzübeni járadékhoz lehessen jutni.

Nagyon fontos, hogy a járadék iránti kérelmet minél hamarabb benyújtsák, hogy a kényelmetlenséget elkerüljék.

Társadalombiztosítás / megélhetés Nagy-Britannia

2. A hátramaradottak

a.) Özvegyi nyugdíj

A jelenlegi járadékszabályozás az özvegyek számára 1988. áprilisban lett bevezetve. Ettől az időponttól a házas nők a következő járandósághoz juthatnak hozzá:

a. 1.) Özvegyi átalány ellátás [*widow's payment - WPT*]

Amennyiben az özvegy 60 évesnél fiatalabb volt, amikor a társát elveszítette, vagy a férj nem volt jogosult öregségi nyugdíjra, azonnal adómentes átalányt fizetnek.

a. 2.) Özvegyi járadék özvegy anyák számára [*widowed mother's allowance - WMA*]

Ezt a járandóságot az özvegység kezdetétől akkor fizetik, ha az özvegynek tartásra jogosult gyereke van, vagy terhes. Családi pótlékot minden gyerek után fizetnek.

a. 3.) Özvegyi nyugdíj [*widow's pension - WP*]

Az özvegység kezdetétől fizetik, ha az özvegy betöltötte az 55. évét és gyermektelen, vagy az özvegyi járadék idejének letelte után a megözvegyült anya betöltötte az 55. életévét.

a. 4.) Életkortól függő özvegyi nyugdíj [*widow's pension (age related) - WP(AR)*]

Ugyanúgy fizetik, mint az özvegyi nyugdíjat, de csak a 45. életév betöltése után. A nyugdíj összege az özvegység kezdetekor betöltött életkor függvénye, vagy özvegyi járadék kifutásától függ. Ha az özvegy a járadékfeltételeknek megfelel, az özvegyi nyugdíj teljes összege minden évben 7 %-kal csökken, amíg el nem éri az 55. életévét. Így például az özvegy, aki 53 éves korában vált özvegygé és özvegyi nyugdíjat kap, a teljes nyugdíjösszegét 14 %-kal csökkentik.

a. 5. Özvegyi pótlék [*additional pension*]

Ez a járandóság jövedelemfüggő és az elhalt férj befizetésén alapszik. Ezt a járandóságot az özvegyi járadékkal [*WMA*] és az özvegyi nyugdíjjal [*WP*] együtt fizetik. Kapható azonban az életkortól függő özvegyi nyugdíj [*WP(AR)*] mellett is, ebben az esetben azonban ugyanúgy, mint az előzőekben fokozatosan minden évben 7 %-kal csökken, amíg el nem éri az 55. életévét.

b.) Hogyan kell kérelmet benyújtani?

Az özvegy kérelmezheti az özvegyi ellátást az anyakönyvi hivatal [*Registrar of Birth, Marriages and Deaths*] által kiállított halotti bizonyítvány hátoldalát kitöltve, amit a helyi társadalombiztosítási irodában kell benyújtani. Ezután kar egy űrlapot, amit a legrövidebb időn belül vissza kell küldeni. Ez a nyomtatvány érvényes a nyugdíjra is, amit adott esetben a másik tagország fizet. Amennyiben az özvegy nem az Egyesült Királyság területén él, ezt a kérelmet a lakóhelye szerinti ország nyugdíjbiztosítójához kell benyújtani.

Az özvegyi ellátást ugyanúgy fizetik, mint az öregségi nyugdíjat.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

c.) Árvaellátás

Gyámsági pótlékot [*guardian's allowance*] akkor fizetnek, ha egy árva gyermek után, akik a családjukba vettek, családi pótlékre van jogosultság. Ez a pótlék kivételes esetben akkor is fizethető, ha az egyik szülő életben van. Nem szükséges, hogy valaki a törvényes gyámja legyen egy gyermeknek. További információ található a gyámsági pótlék [*Guardian's Allowance*] című füzetben, ami a társadalombiztosítási irodában szerezhető be.

Amennyiben az árvaellátást egy másik ország fizeti, különleges rendelkezések érvényesek. Közelebbi információ kapható a minisztérium családi pótlék részlegén [*Child Benefit Centre*] és Észak-Írországban az Egészségügyi Minisztérium és Szociális Szolgálat családi pótlék osztályán [*Department of Health and Social Services, Child Benefit Office – Castle Court, Royal Avenue, Stormont, Belfast, BT 1 1 SA*].

3. Családi juttatások

a.) Családi pótlék [*child benefit*]

A családi pótlék egy olyan készpénzben fizetendő járandóság, amit akkor fizetnek, ha valakinek egy vagy több 16 évesnél fiatalabb eltartásra kötelezett gyereke van. Ezt addig fizetik, amik a gyerekek be nem töltik a 19. életévüket és nappali tagozaton tanulnak (ez nem vonatkozik az egyetemi és más főiskolai tanulmányokra). A lakóhelyre vonatkozó előfeltételeken kívül nincs más szabály: a gyerekek legalább az egyik szülővel a legutóbbi 52 hétben több, mint 182 napot az Egyesült Királyságban kell laknia. Amennyiben valaki munkavállaló az Egyesült Királyságban és valamely EU tagállam állampolgára, azonnal igénybe veheti a családi pótlékot.

Amennyiben valaki családi juttatást kap valamely tagállamból, külön szabályok érvényesek. Továbbiakat lehet megtudni a családi pótlék irodákban.

A családi pótlékot a tartásra jogosultak részére más járandóságokkal együtt fizetik.

A családi pótlékot a következő helyeken fizetik ki:

- Nagy-Britanniában – a családi pótlék központokban [*Child Benefit Centre*]
- Észak-Írországban – az Egészségügyi Minisztérium és Szociális Szolgálat családi pótlék osztályán [*Department of Health and Social Services, Child Benefit Office– Castle Court, Royal Avenue, Stormont, Belfast, BT 1 1 SA*]

A gyerekek születési anyakönyvi kivonatát mellékelni kell. Az engedélyezési űrlap a társadalombiztosítási irodákban szerezhető be. Amennyiben a gyerekek egy másik tagországban laknak, mellékelni kell az E401-es nyomtatványt, amit az adott tagországban adandó alkalommal kiadtak.

A kifizetést közvetlenül bankszámlára utalják, vagy a postán beszerezhető csekkfüzet formájában lehet felvenni.

Amennyiben a házastárs és a gyerekek egy másik tagországban laknak, abban az esetben a pénzátutalást egy bankon keresztül havonta közvetlenül a házastárs kapja.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

b.) Családi segély

A családi segély adómentes készpénzfizetés, amit havonta kap a munkában álló gyereket nevelő szülő, ha mindkét szülő heti 16 órát, vagy annál többet dolgozik. A támogatás összegében kevés az eltérés attól függően, hogy a szülő önálló vagy munkavállaló. A járandóságnak nincs feltétele, mégis fontos, hogy a szülők összesen nem több mint 8000 font értékű tőkevagyon felett rendelkeznek. Eleget kell tenni továbbá az Egyesült Királyság lakhatási és tartózkodási feltételeinek. Amennyiben a házastárs az EU-ban máshol dolgozik, külön feltételek érvényesek.

A családi segélyt vagy hetente csekken fizetik, vagy közvetlenül egy bank kontóra utalják vagy építési kölcsönöket folyósító takarékpénztárba.

4. Jogsegély

A társadalombiztosítási kifizetések iránti kérelemről egy erre kinevezett hivatalnok [*Adjudication Officer*] dönt. A döntésről és a döntés elleni jogorvoslat lehetőségéről értesítik. Amennyiben valaki nem elégedett a döntéssel, egy független helyi bírósághoz fordulhat és a végső döntést egy, a társadalombiztosítási hatóság által megbízott [*Social Security Commissioner*] bíró hozza.

A járulékról Nagy-Britanniában kizárólag a Szociális Biztonság minisztere [*Secretary of State for Social Security*] dönthet, Észak-Írországból pedig Egészségügyi Minisztérium és Szociális Szolgálat [*Department of Health and Social Services*] dönt. A minisztérium döntése ellen nincs jogorvoslat. Az orvosi, fogorvosi, optikai és gyógyszerészi vizsgálat elleni panasz benyújtása törvényileg szabályozva van. Ehhez fel kell venni a kapcsolatot az illetékes helyi családi egészségügyi szolgálattal [*Family Health Service Authority*]. A címet és a telefonszámot meg lehet találni a telefonkönyvben. Az egészségügyi hatóságok iránti panaszról Nagy-Britanniában a társadalombiztosítási hatóság által megbízott [*Social Security Commissioner*] bíró hozza, Észak-Írországból pedig a panaszmegbízott [*Commissioner for Complaints*].

5. További információk

Az igénybevételt és a járandóságot illető tovább információk beszerezhetők a helyi társadalombiztosítási irodákban. A legközelebb eső társadalombiztosítási iroda címét a helyi postahivatalban lehet megtudakolni.

Két vagy több országot érintő biztosítás kihatását érintő kérdésekben illetékes hatóságok: Nagy-Britanniában (Anglia, Skócia, Wells)

- Szociális Biztonság Minisztériuma [*Department of Social Security*] Szolgáltatási Ügynökség [*Benefits Agency*] Nyugdíjak és Külföldi szolgáltatások Igazgatósága [*Pensions and Overseas Benefit Directorate*]
Newcastle upon Tyne NE98 1 YX, United Kingdom

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

- Szociális Biztonság Minisztériuma [*Department of Social Security*] Szolgáltatási Ügynökség [*Benefits Agency*] Családipótlék Iroda [*Child Benefits Centre*] Washington, Tyne and Wear NE88 1 AA, United Kingdom

Észak-Írországbán

- Egészségügyi Minisztérium és Szociális Szolgálat [*Department of Health and Social Services*] Szociális Biztonság Ügynökség [*Social Security Agency*] Külföldi osztály [*Overseas Branch*] Commonwealth House, Castle Street, Belfast BT1 1 DX, United Kingdom

Az egészségügyi szolgáltatásokról és igénybevételekről szóló további információk beszerezhetők az illetékes helyi családi egészségügyi szolgálatnál [*Family Health Service Authority*]. Ezek címét meg lehet találni a főpostán, a könyvtárakban vagy a helyi információs és tanácsadó irodákban [*Citizen's Advice Bureau*].

Az észak-írországi egészségügyi szolgálatról további információ kapható:
Központi Szolgáltató Iroda [*Central Service Agency*], 25 Adelaide Street, Belfast BT2 8FH.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

III. Nyugdíjbiztosítás

Öregségi nyugdíj iránti kérelmet akkor lehet kérvényezni, ha valaki a törvényes korhatárt elérte (a férfiaknál 65, nőnél 60 év), ami független attól, hogy valaki dolgozik-e vagy sem. Amennyiben valaki a törvényes korhatár elérése után kívánja igénybe venni a nyugdíjat, magasabb nyugdíjra számíthat.

Az öregségi alapnyugdíjnak két járadéki feltétel van:

- Ahhoz, hogy egyáltalán nyugdíjat lehessen kapni,
 - vagy 1975. április 6. előtt egy tetszés szerint időintervallumban 50 járulékegységet kellett fizetni,
 - vagy 1987. április 5. és 1975. április 5. között bármely adózási évben 50 járulékegységet kellett fizetni az 1. osztályban alsó heti kereseti határérték esetén,
 - vagy 1987. április 6. óta 52 járulékegységet kell fizetni az 1. osztályban alsó heti kereseti határérték esetén bármely adózási évben.
- Ahhoz, hogy a nyugdíjat menetrendszerűen megkapjuk, munkás éveinkben meghatározott éveken át a fenti járulékfizetési feltételeknek járulékbefizetéssel vagy járulék jóváírással eleget kell tenni.

Ha az évek száma kevesebb, amelyben a járulékfizetési feltételeknek járulékbefizetéssel vagy járulék jóváírással eleget tettünk, mint amennyi a rendszeres alapnyugdíjhoz szükséges, ebben az esetben egy csökkentett nyugdíjra van jogosultságunk.

A jövedelem növekedésével arányos emelt nyugdíjra van lehetőség, amennyiben 1978. április 6. óta az 1. osztályban több, mint 52 járulékegység volt a befizetés egy alsóbb jövedelemosztályban. A kifizetés összege az 1978. áprilisa óta történt befizetett évek számától függ.

Az öregségi nyugdíjról szóló részletes adatokat (számítási mód, a nyugdíj meghatározása, érvényességi szabályok) tartalmazó brossúrák a társadalombiztosítási irodákban találhatóak.

1. Nyugdíj házas és elvált nők és özvegyek számára

A házas nők kétféle módon is nyugdíjhoz juthatnak. Amennyiben a járulékot teljes mértéken megfizette, a házas nő ugyanolyan módon juthat nyugdíjhoz, mint a férfiak, vagy az egyedülálló nők. Meghatározott feltételek megléte esetén alapnyugdíjat kaphat a férj befizetései alapján. Rend szerint azonban csak egy nyugdíjat kapnak, azt, amelyik magasabb. Amennyiben a nyugdíj korhatár elérése idején a házasság halál, válás vagy érvénytelenítés miatt felbomlott, adott esetben lehetőség van alapnyugdíjra a meghalt vagy elvált férj befizetései alapján.

Az ennek részletes szabályait tartalmazó brossúrák a társadalombiztosítási irodákban találhatóak.

Társadalombiztosítás / megélhetés Nagy-Britannia

2. Biztosítás több mint egy tagországban

Amennyiben valaki több mint egy tagállamban volt biztosított, adott esetben mindegyikhez fordulhat nyugellátásért, ahol biztosítva volt.

3. Az eltartásra jogosultak pótléka

Amennyiben valaki öregségi nyugdíjban részesül az Egyesült Királyságban, ugyanúgy, mint rokkantnyugdíj esetén pótlékban részesülhet. Közelebbit megtudhat a helyi társadalombiztosítási irodákban. Mindenesetre külön feltételek vonatkoznak arra az esetre, amennyiben valaki egy másik tagállamból is nyugdíjban részesül.

4. Hogyan kell kérelmet benyújtani?

Mintegy négy hónappal a nyugdíjkorhatár (nőknél 60, férfiaknál 65 év) elérése előtt felkérjük, hogy adjon be kérelmet. Ez a kérelem vonatkozhat arra is, hogy egy másik államot kér a nyugellátás biztosítására. Amennyiben valaki nem az Egyesült Királyságban lakik, abban az esetben annak a tagországnak a nyugdíjbiztosító intézetét kell elérnie, ahol lakik.

Az öregségi nyugdíjat fizethetik havonta csekk formájában, amit a postán be lehet váltani. Kérésre a nyugdíjat negyedévente vagy négyhavonta is utalhatják a bankszámlára. Amennyiben valaki egy másik tagállamban lakik, akkor az Egyesült Királyságból a nyugdíjat rendszerint vagy negyedévente, vagy négyhavonta fizetik utólag beváltható fizetési átutalás formájában.

5. A 80 éves és idősebb emberek

Amennyiben valaki 80 éves, vagy idősebb, az öregségi nyugdíj mellé öregségi pótlékot [*age addition*] fizetnek. Amennyiben valakinek nincs öregségi alapnyugdíja, sem csökkentett nyugdíja, bizonyos lakásfeltételek esetén kérelmezhet járulégmentes nyugdíjat, amennyiben betöltötte a 80. életévét. A társadalombiztosítási irodában található olyan tájékoztatók, amelyek ennek előfeltételeit megvilágítják.

6. A privát gondoskodás meghatározza a nyugdíj mértékét

A legtöbb nyugati ipari államban mind kevesebb foglalkoztatott munkavállaló áll szemben mind több nyugdíjassal. A nyugdíjbiztosítási járulékok folyamatos emelése a mind több időskorú nyugdíjas nyugdíjbiztosítása érdekében azonban csak korlátozott módon érvényesíthető. Nagy-Britannia ennek következtében egy olyan időskori nyugdíjrendszert alakít ki, amelynek csak kisebb részét biztosítják az állami nyugdíjak, egyidejűleg azonban minden foglalkoztatottnak felkínálja azt a lehetőséget, hogy önkéntes befizetésekkel privát vagy üzemi nyugdíjkiegészítő szervezetekben a személyes nyugdíját jelentős mértékben megemelje.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

A brit időskori gondoskodási rendszer **több modulból** épül fel. Maga a társadalmi időskori ellátás is három különböző szegmenst foglal magába, amelyekből a nyugdíjasok az anyagi ellátásukat kapják, ezek: *Basic Pension*, *a State Earnings Related* és a *Minimum Income Guarantee*.

A *Basic Pension (BP)* alapján működő nyugdíjbiztosítási jogosultság egy általános szolgáltatást jelent, amelynek anyagi fedezetét a társadalombiztosítási járulékokból gyűjtik össze. Az oktatásra, képzésre, a munkanélküliségre, a betegségre, valamint a gyermeknevelésre és a hozzátartozók ápolására fordított időt kieső időként ismerik el. A maximális nyugdíjösszeg egyedülálló időskori nyugdíjjogosult esetében a brit átlagjövedelem 20%-a, illetve ugyanez igényjogosult házaspárok esetében 32%. A nyugdíj mértékét mindenkor hozzáigazítják az inflációs rátához. A legutóbbi időben ezek a nyugdíjak nagyobb mértékben növekedtek, mint az infláció.

Az alapnyugdíjat (**BP**) kiegészítő *State Earnings Related Pension Scheme (SERPS)* anyagi ellátást ugyancsak a társadalombiztosítás finanszírozza a befizetett járulékokból. Ennek mértéke függ a biztosított életjövedelmétől. Egy átlag jövedelemmel nyugdíjba vonult ellátott, aki teljes járulékidővel rendelkezik, nyugdíjként megelőző jövedelmének mintegy 20%-át kapja meg. Magasabb jövedelem esetén természetesen ez a kiegészítő ráta lényegesen csökken, mert a járulékszámítás határa az átlag jövedelem 35%-ánál húzódik. 2002 áprilisában ez a nyugdíjkiegészítő forma (*SERPS*) egy módosított rendszer következtében – a *State Second Pension (S2P)* megszüntetésére kerül. Az alacsony keresetűek számára az *S2P* modell azért előnyös, mert magasabb összegre jogosultak, mint a *SERPS* rendszer keretében.

Kiegészítő nyugdíjtámogatást kínál a járulékfüggetlen *Minimum Income Guarantee (MIG)* abban az esetben, ha a **BP** és a **SERPS** nem elegendő ahhoz, hogy a brit nyugdíj átlagjövedelem 25%-át kitevő létminimum költségeit szavatolja. Mindenesetre ez a szolgáltatás a rendelkezésre álló vagyon mértékétől függően szavatolt: amennyiben a privát vagyon a 6000 fontot túllépi, ez a támogatás csökkentését vonja maga után, és 12 000 font vagyon birtoklása esetén a szolgáltatás megszűnik. Ezt a létminimum szintű nyugdíjat (*MIG*) az átlagkeresethez igazítják.

■ Üzemi – vagy privát – tervek idősekről történő gondoskodásról

Összességében a kép azt mutatja, hogy az idősekről való gondoskodásra fordított állami szolgáltatások Nagy-Britanniában igen alacsony színvonalúak. Ebből következően különösen a közepes és magas jövedelemmel rendelkező biztosítottak kiegészítő időskori biztosítása elengedhetetlen. Annak érdekében, hogy a helyzet megváltoztatására a megfelelő előfeltételeket megteremtsek, fennáll annak a lehetősége, hogy a *SERPS*, valamint az ezt követő *S2P* fizetése helyett az összeget idősekről gondoskodó üzemi vagy privát szervezetekbe fizessék, és ennek ellentételezéseként egy társadalombiztosítási engedményt vegyenek igénybe. Ennek a lehetőségnek az igénybevételét *Contracting out*-ként jelölik. A *SERPS*, illetve az *S2P* pótlására elvileg a következő lehetőségek jöhetnek szóba: üzemi nyugdíj-kiegészítések (*Occupational Pensions*), privát nyugdíj-kiegészítési lehetőségek (*Personal Pensions*) és a munkaadók által működtetett takarékosági programok (*Stakeholder Pensions*).

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

Az üzemi nyugdíj-kiegészítési programokat (**BP**) a vállalkozók felkínálják az alkalmazottak számára járulékfizetéses programok formájában, vagy rögzített szolgáltatás-kiegészítés keretében. Egy előzetesen megállapított minimális járulék keretében a garancia- és egyben az előfeltétel ezeknél a programoknál - is ahhoz, hogy a *Contracting out* a *SERPS*, illetve a *S2P* biztosítási lehetőségből igénybe vehető legyen. Az üzemi nyugdíj-kiegészítési formák felkínálása a munkaadó önkéntes döntésén alapszik, és a munkavállaló sem kötelezett arra, hogy egy ilyen üzemi nyugdíj-kiegészítési formát igénybe vegyen. Az üzemi nyugdíj-kiegészítési programokhoz való csatlakozás legkésőbb két év után lehetséges. A legtöbb vállalkozó azonban a gyakorlatban az egyéves üzemhez tartozást követően felkínálja ennek a nyugdíj-kiegészítési formának a lehetőségét.

Szemben az üzemi nyugdíj-kiegészítési formákkal a **privát nyugdíj-kiegészítés** az egyéni takarékoságon alapul, amelyet a munkavállalók az életbiztosítási társaságok vagy a bankok kínálataiból választanak ki.

■ A munkaadók által felkínált takarékosági lehetőségek

2001. áprilisa óta mint harmadik lehetőség adott a munkaadó által felkínált egyéni takarékoság keretében az időskori állami nyugdíj kiegészítéséről megállapodást kötni. Ebben az esetben is privát nyugdíjtakarékról van szó, amelynek kondícióit a munkaadók részéről kidolgozott csoportszerződések keretében tárgyalások útján lehet elfogadni, figyelembe véve az illetékfizetéssel kapcsolatban az állami megszorításokat. Ennek az az alapja, hogy a privát nyugdíj-kiegészítési programoknál a múltban a termelésre alkalmatlan ipari üzemek eladása esetén túl magas illetékfizetési kötelezettségek álltak elő. Azok a munkaadók, akik semmilyen üzemi nyugdíj-kiegészítési programmal nem rendelkeznek, kötelezettek arra, hogy legalább egy, a munkaadó által szervezett egyéni takarékosági lehetőséget felkínáljanak.

■ Alacsony nyugdíjszint

Az állami időskori nyugdíjellátás alacsony szintje kétségtelenül az egyik legfontosabb ösztönző a kiegészítő privát időskori nyugdíjlehetőségek igénybe vételéhez. Ezen kívül azonban működnek adózási ösztönzők is. Így például az időskori ellátásra fordított összegek alapján alacsonyabb kulccsal adóznak. Az egyéni befizetések az adómérték megállapításánál meghatározott felső határig levonásra kerülnek. A befektetés területén felhasznált tőkeösszegek nem adóznak. Mindenesetre a tőke befektetéseknél figyelembe kell venni, hogy ezek a vállalkozások szintjén adózásra kerülnek, és az itt befizetett adó (értékpapíroknál és egyéb vállalkozási részesedéseknél) nem teljes mértékben számítható be az egyéni jövedelem-adóteherbe. A nyugdíjas időszakban a kifizetések teljes mértékben adókötelesek. Működnek azonban kedvezmények az egyszeri kifizetések esetén, amelyek részben adómentesek.

A nyugdíj-kiegészítések hozzáigazítása az áremelkedésekhez a legtöbb programban biztosított. Annak az igénynek a teljesítése, amelyet egy *Contracting out* az állami nyugdíjpillérből kap az ún. *Protected rights* egy árindexálás esetén meghatározott felső határig kötelező jellegű. A továbbiakban egy ilyen nyugdíjellátási formánál a hátramaradottak biztosítása is előre tervezett. A túlélő házaspár a biztosított nyugdíjának 50%-át kapja.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

Az egyéb jogosultságokra olyan flexibilis szabályozók érvényesek, amelyek a hátramaradottak magasabb nyugdíjtámogatásban való részesítését is magukba foglalhatják. Ezenkívül megállapodás köthető a nyugdíj garancia időtartamára vonatkozóan is.

■ Komplex időskori biztosítási rendszer

Mindenesetre az idősekről való gondoskodás brit rendszere megfelelő feltételeket nyújt ahhoz, hogy a jövőben is a megfelelő időskori biztonságot a népesség széles köre számára biztosítani tudja. Egyik oldalról a problémás csoportok számára a jólét az állami alaptámogatás révén szavatolt, más oldalról az üzemi időskori ellátás következetes kiépítése keretében az időskori gondoskodási rendszer tovább bővülő diverzifikációja érhető el. Nagy-Britannia népességének túlnyomó többsége a jövőben a nyugdíj összegét több forrásból kapja. Mindenesetre kritikusan lehet vizsgálni a rendszer magasszintű komplexitását és a kötelező járulékok alacsony szintjét az időskori ellátás biztosításához. Mindenekelőtt ez utóbbiból következhet az, hogy a jövőben a brit nyugdíjasok privát időskori biztosításán még hézagok keletkezése várható.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

IV. Betegbiztosítás

1. Betegség és anyaság

a.) Az általános közegészségügyi szolgálat természetbeni szolgáltatásai

Ha valaki az Egyesült Királyságban dolgozik, munkát keres, vagy lakik, ő és a családtagjai a szükséges ingyenes háziorvosi ellátásban és kórházi ápolásban részesülnek, anélkül, hogy ennek társadalombiztosítási előfeltétele lenne. Rendszerint azonban az orvosság nem teljesen ingyenes és a fogorvosi kezelésnél is fizetni kell a kezelésért és bizonyos segédeszközökért. A szemüveg teljes költségét a beteg fizeti. Egyesek személyeknek mégis van lehetősége arra, hogy teljesen ingyen kapjon bizonyos szolgáltatásokat. Azok a tájékoztatók, amelyek ezekről a kedvezményekről adnak információt beszerezhetők a postahivatalokban és a helyi társadalombiztosítási irodákban. Csaknem minden orvos, fogorvos és optikus csatlakozott az Egészségügyi Szolgálatához.

Ha valaki betöltötte a 16. életévét, lehetősége van szabadon orvost választani és bejegyezteti magát az egészségügyi szolgálat pacienseként. Ha valakinek megváltozik a lakóhelye, vagy ha kérelmezi, megváltoztathatja orvosát (az orvos hozzájárulásával). Ezt a kérelmet az illetékes helyi családi egészségügyi szolgálatnál [*Family Health Service Authority*] kell beadni. A nyomtatvány beszerezhető a főpotán, a könyvtárakban és a helyi információs és tanácsadó irodákban [*Citizen's Advice Bureau*].

Észak-Írországból a következő címen:

Központi Szolgáltató Iroda [*Central Service Agency*], 25 Adelaide Street, Belfast BT2 8FH.

Sürgős esetekben bármelyik az Egészségügyi Szolgálatához csatlakozott orvos ellátja a beteget, ha annak saját orvosa nem elérhető.

Fogorvost és optikust bármikor választhatunk, aki az Egészségügyi Szolgálatához csatlakozott. Azonban azok az orvosok is kiszolgálhatnak magánbetegeket és felszámolhatnak honoráriumot, akik az Egészségügyi Szolgálatához csatlakoztak. A kezelés előtt azonban meg kell győződnie arról, hogy az érintett tisztában van azzal, hogy biztosítottként is elláthatják.

Amennyiben valaki kórházi ápolásra szorul, vagy egy szakorvossal kell konzultálnia, a háziorvos rend szerint minden további költség nélkül intézkedik. Sürgős esetben közvetlenül a kórházban is lehet jelentkezni.

a. 1.) Járandóságok egy másik tagországban

Amennyiben valaki az Egyesült Királyságban biztosított, de egy másik tagországban tartózkodik, vagy lakik, adott esetben ő és családtagjai ugyanúgy igénybe vehetik a másik ország betegbiztosítási szolgáltatásait. Átmeneti tartózkodás esetén (szabadság, üzleti út, stb.) szükség esetén a postahivatalokban be kell szerezni a T4-es nyomtatványt. Amennyiben valaki külföldön akar lakni, abban az esetben a postahivatalokban vagy a helyi társadalombiztosító irodában be kell szereznie a SA29-es nyomtatványt.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

b.) Pénzszolgáltatás betegség esetén

b. 1.) A bér továbbfizetése [*statutory sick pay - SSP*]

A munkavállalók többsége betegség esetén a bér továbbfizetésének igényével él a munkaadóval szemben, amennyiben betegség miatt több összefüggő napon át a munkából távol kell maradnia és átlagos heti bére a társadalombiztosítás alsó összeghatárának [*NIC*] felel meg vagy azt meghaladja. Ezt a járandóságot a törvényes táppénz helyett fizetik, de a kifizetésnek van időkorlátja. A munkaadó keresékeptelenség esetén maximálisan 28 hétig kötelezett az *SSP* kifizetésére. A kifizetéshez nem kell formális kérelem, de a munkaadónak lehetnek előírásai, mielőtt a járandóságot kifizeti: mikor és hogyan kell a betegséget jelenteni, milyen igazolást kell hozni a betegségről. Az előírásokról tájékozódni kell, mert ha ezeket nem tartják be, csökkentik az *SSP* összegét. Abban az esetben, ha betegség a munkaadó *SSP* fizetési kötelezettségének lejártá után még fennáll, kérvényezni lehet a minisztériumban (lásd később) a törvényes táppénzt [*State incapacity benefit*].

Meghatározott munkavállalói csoportokra nem terjed ki az *SSP* szabály, ők például azok, akik nyugdíjkorhatárt meghaladták.

b. 2.) Rövidtávú törvényes táppénz [*State shortterm incapacity benefit*]

Ezt a járandóságot akkor lehet igénybe venni, ha valaki beteg, vagy más egészségkorlátozások miatt a munkaképesség csökkenés több, mint 4 napig fennáll, és nincs lehetőség az *SSP* igénybevételére. Az első három napot azonban nem fizetik.

Ebben az esetben a következő járulékszabályok érvényesek:

- Bármely adózási évben minimálisan 25 járulékegységet kellett fizetni az 1. vagy a 2. osztályban alsó heti kereseti határérték esetén.
- Minimálisan 50 járulékegységet kellett fizetni vagy jóváírni az 1. vagy a 2. osztályban alsó heti kereseti határérték esetén mindkét adózási évben (április 6.-tól április 5.-ig) a járandóság folyósítási éve (ami egy adott év januárjának első szombatján kezdődik és a következő év januárjának első szombatjáig tart) megkezdése előtt. Ha például 1995. júniusában kérelmezik a járandóságot, akkor a járandóság összegét az 1992. április 6.-tól 1993. április 6.-g, valamint 1993. április 6.-tól 1994. április 5.-ig történt befizetések alapján számítják.

Az érvényes szabályokat tartalmazó tájékoztatók beszerezhetők a társadalombiztosítási irodákban.

Egy másik tagországban történő biztosítási-, tartózkodási és munkaidő felhasználható a járulékfeltételek teljesítésére.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

b. 3.) A tartásra jogosultak pótléka [*increases for dependents*]

Amennyiben valakinek eltartásra kötelezett gyereke van, vagy a házastársa betöltötte a 60. életévét, a tartásra jogosult felnőtt számára pótléket lehet igényelni. Ha a feleség egy másik tagállamban él, a kérelemhez mellékelni kell az E105-ös nyomtatványt és ezt a feleség lakóhelye szerinti betegbiztosítónál kell beadni.

Az eltartásra kötelezett gyerek betegségének 28. hete után kérhető a pótlék a rövidtávú törvényes táppénz mellé.

b. 4.) Hogyan adjon be kérelmet, amennyiben munkavállaló?

Abban az esetben, ha a munkaadó SSP fizetési kötelezettségének lejár, vagy nem terjed ki rá az SSP szabály, küld egy nyomtatványt azzal az indokkal, miért nem fizet SSP-t. Az a nyomtatvány tartalmazza a táppénz iránti kérelmet és az összes rovatot kitöltve kell az illetékes társadalombiztosító irodába megküldeni. Az esetleges orvosi igazolást mellékelni kell és betegség ideje alatt folyamatosan meg kell küldeni.

Az EU-s kifizetések rendszerint postai csekken történnek, amit bármely postahivatalban be lehet váltani, vagy ezt az összeget be lehet fizetni egy bankszámlára.

b. 5.) Hogyan adjon be kérelmet, amennyiben önálló?

Ebben az esetben az orvosnál, a kórházakban, vagy a társadalombiztosítási irodákban beszerezhető SC1 nyomtatványt kell kitölteni. A kitöltött nyomtatványt haladéktalanul meg kell küldeni Nagy-Britanniában a helyi társadalombiztosítási irodába [*local social security office*], vagy Észak-Írországból:

Szociális Biztonság Ügynökség [*Social Security Agency*] táppénz kifizetések [*Incapacity Benefits*], Castle Court, Royal Avenue, Belfast BT1 1 SD, United Kingdom.

Amennyiben a betegség több mint 7 napig tart, a kezelőorvostól vagy a kórháztól beszerezett igazolást mellékelnie kell az SC1 nyomtatványhoz. Az orvos aszerint adja ki az igazolást, amennyi ideig szerinte a betegség várhatóan tart.

b. 6.) Táppénzfizetés más tagországban

Az Egyesült Királyságban szerzett járandóságot egy másik tagállamban is kifizetik, amennyiben valaki egy másik tagállamban betegszik meg, amennyiben ezt az igényt még az Egyesült Királyság elhagyása előtt vagy a Szociális Biztonság Minisztériumánál, vagy az Egészségügyi és Szociális Szolgálatnál (Észak-Írországból) bejelentette és megkapta az egyetértést a szolgáltatás folytatására.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

Amennyiben valaki egy másik országban beteg lesz és nincs lehetőség az SSP igénybevételére, három napon belül jelentkeznie kell az adott ország betegbiztosítójánál. A kérelemhez mellékelni kell az orvosi igazolást és alá kell magát vetnie a biztosító által megkívánt ellenőrzésnek.

Amennyiben valaki az Egyesült Királyságban biztosított, de egy másik tagországba kíván utazni, még az elutazás előtt időben tudakozódnia kell az illetékes helyi irodában.

c.) Anyasági járandóság

c. 1.) Törvényes anyasági járandóság [*statutory maternity pay - SMP*]

A terhes munkavállaló nő többsége a munkaadójától törvényes anyasági járandóságot kap. Ezt legkorábban a szülés várható idejének hete [*expected week of confinement - EWC*] előtti 11. héttől kezdve legfeljebb 18 hétig fizetik. Szabadon választott, hogy mikor veszi fel a munkát, mindenesetre a szülés várható idejének hetében be kell szüntetnie a munkát.

Ahhoz, hogy törvényes anyasági járandóságot lehessen kapni, 26 hetet ugyanannál a munkaadónál kell dolgozni (beleértve a 15. hetet a szülés várható idejének hete előtt). Ezen túlmenően ezen időszak előtt 8 héten át egy átlagjárandóságot el kell érni, ami legalább a társadalombiztosítási járulék megfizetéséhez irányadó heti kereseti alsó határa.

Az első 6 héten a törvényes anyasági járandóság 90 %-át teszi ki az átlagos heti keresetnek. Ezután az idő után az összeg csökken.

Ahhoz, hogy ezt a járandóságot valaki megkaphassa, közölnie kell a munkaadójával, hogy terhesség miatt megszakítja a munkavégzést. Ezt legalább 3 héttel korábban meg kell tenni. Az előírások elengedését illetően a munkaadó döntése függ attól is, hogyan hozzák tudomására a tényeket. A terhesség igazolását [*maternity certificate*] - amit az orvos vagy a baba ad ki – mielőbb a munkaadó rendelkezésére kell bocsátani.

Ezt a járandóságot a munkaadó rendszerint abban az időpontban fizeti, ahogyan a munkabért. Amennyiben valaki nem kap anyasági járandóságot, ebben az esetben anyasági segélyre jogosult [*maternity allowance*].

c. 2.) Anyasági segély [*maternity allowance - MA*].

Ha valaki nem kaphat anyasági járandóságot [*SMP*], önálló, vagy ténykedését nemrégén hagyta abba, ebben az esetben anyasági segélyre jogosult [*MA*]. Ezt 18 hétig fizetik, legkorábban 11. héttől kezdve a szülés várható idejének hete előtt. Ha valaki ebben az időben még dolgozik, az anyasági segélyt egy későbbi időponttól is indíthatja.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

Ahhoz, hogy valaki ezt a járandóságot megkaphassa, 66 teljes hétből 26 héten át járulékot kellett fizetni a szülés várható idejének hete előtt, akár alkalmazott valaki, akár önálló. A kérelmet a szülés előtt 14 héttel előbb célszerű beadni és ehhez a MA1 nyomtatványt kell kitölteni és beküldeni a helyi társadalombiztosítási irodába. Ez a nyomtatvány beszerezhető a szülészeten és a gyerekklínikákon is. Itt is mellékelni kell a terhesség igazolását.

A segélyt két szabály szerint fizetik. Hogy melyik elv érvénysül, az attól függ, hogy a 15. héten a szülés várható hete előtt dolgozik-e valaki, vagy sem. A járandóság összegének kiszámításáról tájékoztatók beszerezhetők a társadalombiztosítási irodákban.

2. Munkahelyi balesetek és foglalkozási megbetegedések

Munkahelyi balesetek [*industrial accident at work*] és foglalkozási megbetegedések [*industrial diseases*] miatt járandóság illeti meg a munkavállalót, amennyiben ezek következtében testi épsége károsodást szenved. A járandóság iránti igény nem függ a járulékfizetéstől, ezt a járandóságot ugyanis csak akkor fizetik, ha valaki munkavállaló. A kifizetés attól függetlenül történik, hogy a munkavállaló a baleset következtében munkaképtelenné vált-e.

2. a.) Munkaképesség csökkenése miatti járulék [*disablement benefit*]

Munkaképesség csökkenése miatti járadékot 15 héttel a baleset vagy a foglalkozási megbetegedés jelentkezése után fizetnek. A kifizetés nagysága a munkaképesség csökkenés fokától függ. Ezt az összeget a táppénzzel és a rokkantsági ellátással együtt fizetik.

Tájékoztatók beszerezhetők a társadalombiztosítási irodákban.

Ez a járadék a következő pótlékokat foglalja magában:

- Állandó ápolási segélyt [*constant attendance allowance*] fizetnek, amennyiben ápolószemélyzetre van szükség és a munkaképesség csökkenés 100 %-os.
- Rendkívül súlyos károsodás esetén is fizetnek járandóságot, amennyiben valószínűleg tartósan állandó ápolószemélyzetre van szükség, hogy maximális javulást érjenek el.

Járandóságra akkor is van mód, amennyiben jövedelemcsökkenés [*reduced earnings allowance*] következett be 1990. október 1. előtt, vagy a betegség lépett fel és a munkaképesség csökkenés miatt korábbi munkakörében a munkát nem tudja felvenni, illetve nem talál a korábbival egyenértékű munkát.

A kérelmet mielőbb, az első jelek fellépése után Nagy-Britanniában a helyi társadalombiztosítási irodában kell beadni. Észak-Írországban pedig:

Munkahelyi Balesetek Szolgálata [*Industrial Injuries Branch*], Szociális Biztonság
Ügynökség [*Social Security Agency*]
Castle Court, Royal Avenue, Stormont, Belfast, BT 1 1 SD

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

Amennyiben a munkaképesség csökkenése csekély, a munkaképesség csökkenése miatti járadékhoz kártalanítás formájában, egyszeri kifizetésként lehet hozzájutni. A kifizetések rendszerint postai csekken történnek, amit bármely postahivatalban be lehet váltani vagy ezt az összeget be lehet fizetni egy bankszámlára.

Amennyiben a munkaképesség csökkenése súlyos, nyugellátás kapható, amit csekk formájában fizetnek, amit bármely postahivatalban be lehet váltani.

A munkaképesség csökkenése miatti járadékot és a másik két rokon járandóságot akkor is kifizetik, ha valaki egy másik tagországba utazik. Még az elutazás előtt időben tudakozódnia kell az illetékes helyi irodában, hogy intézkedni lehessen egy másik országban történő kifizetésről, és engedélyt kapjon a szolgáltatások igénybevételére.

3. Rokkantság

a.) A hosszú távú munkaképesség csökkenés járandósága [*long-term incapacity benefit*]

A hosszú távú munkaképesség csökkenés járandósága váltja fel a rövidtávú járandóságot 364 nap után (beleértve a bér továbbfizetés idejét is), amennyiben valaki még mindig munkaképtelen. A nyugdíjkorhatár elérése után ezt a járandóságot nem fizetik.

Korpótlékot a tartós munkaképesség csökkenés járandósága mellett fizetik és a keresőképtelenség első napjától kezdve fokozatosan emelkedik. Ezt az összeget két elv szerint fizetik:

- ha a keresőképtelenség a 45. életév betöltése előtt következik be, alacsonyabb
- ha a keresőképtelenség a 35. életév betöltése előtt következik be, magasabb összeget tesz ki a járandóság.

Ha valaki valamikor Dániában, Németországban, Görögországban (kivéve mezőgazdaság), Olaszországban vagy Luxemburgban illetve a francia bányászbiztosítási rendszerben volt biztosított, vagy táppénzt, vagy rokkantnyugdíjat kapott egy másik országból, ebben az esetben az Egyesült Királyságban fizetett hosszú távú járandóság mellett lehetőség van rokkant ellátásra a másik országból is. Ebben az esetben tájékoztatni kell a nyugdíj és küldöndi szolgáltatások igazgatóságát [*Pension and Overseas Benefit Directorate*].

Amennyiben valaki csak Belgiumban, Franciaországban (kivéve a bányászbiztosítási rendszert), Görögországban (a mezőgazdaságban), Írországban vagy Hollandiában, vagy több mint egy tagországban volt biztosított, ebben az esetben kizárólag hosszú távú EU-járandóságra lehet igénye az Egyesült Királysági ellátással szemben.

Ha valaki csak az Egyesült Királyságban részesül hosszú távú EU-járandóságban, ez a járandóság felemelhető a házastárs vagy a házvezetőnő számára fizetendő pótlékkal. Ezt a pótlékot adott esetben a gyermek számára is ki lehet fizetni, amennyiben családi pótlék is jár.

Külön rendelkezései vannak a szolgáltatások engedélyezésének abban az esetben, ha a betegség súlyosbodik. Külön rendelkezések érvényesek akkor, ha valaki rokkantági nyugdíjat egy másik országból kap.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

Hosszú távú EU-járandóságra vonatkozó igényt kérelem nélkül is figyelembe vesznek, ha valaki 364 napon keresztül rövidtávú EU-járandóságot kapott. Mellékelni kell azonban az orvosi igazolást.

A járandóságot csekk, vagy csekkfüzet formájában fizetik, a csekket bármely postahivatalban be lehet váltani.

b.) A súlyos károsodás járadéka [severe disablement allowance - SDA]

Ennek a szolgáltatásnak a feltételei egyformán érvényesek a férfiakra és a nőkre. Ha valaki 16 és 65 év között van és nem teljesítette egy EU-járandóság feltételeit, ennek ellenére igényelheti a súlyos károsodás járadékát [SDA]. Ehhez 28 héten keresztül (a vasárnapot is beleértve), megszakítás nélkül keresőképtelenségnek kell lenni. Amennyiben a keresőképtelenség a 20. életév betöltése után következik be, legalább 80 %-os munkaképesség csökkenést kell igazolni 28 héten át. Fontos, hogy az igénylő az Egyesült Királyságban lakjon és a igény benyújtása előtti 52 hétből legalább 26 héten át ott is kell tartózkodjon. Egy másik tagországban történő tartózkodás adott esetben beleszámít a lakhatásra vonatkozó feltételek teljesítésébe.

Az SDA járandóságot - meghatározott előfeltételek esetén - a 65. életév betöltése után fizetik. Korpótlékot és az eltartásra kötelezettek számára segílyt ugyancsak fizetnek. További információ a NI252-es brossúrában, ami a társadalombiztosítási irodákban szerezhető be, vagy közvetlenül a nyugdíj és küldöldi szolgáltatások igazgatóságához [Pension and Overseas Benefit Directorate] kell fordulni.

Amennyiben valaki egy másik tagállamban tartózkodik, vagy ott kíván letelepedni, az elutazás előtt időben érdeklődnie kell abban az irodában, ahonnan ezt a járandóságot kapja.

c.) Fogyatékosok munkaképesség csökkenés miatti segílyezése [disability working allowance]

Amennyiben valaki

- a 16. életévét betöltötte,
- hetente több, mint 16 órát dolgozik, és
- beteg, vagy egészségi károsodás miatt másokhoz viszonyítva hátrányos helyzetbe került a munkaerőpiacon,

adott esetben fogyatékosok munkaképesség csökkenés miatti segílyére lehet igénye.

A kifizetés adómentes, igazodik a korábbi keresethez és nem függ járulékfizetéstől. A segílyt azonban igényelni kell a lakóhelyi társadalombiztosítási irodában.

A kifizetés a szokásos módon történí, csekkfüzet formában, vagy közvetlenül egy bankszámlára, illetve egy építési kölcsönököt folyósító takarékpénztárba utalható.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

d.) Fogyatékosok megélhetési segélye [*disability living allowance*]

Amennyiben valaki beteg, vagy fogyatékoságot tud felmutatni és a mindennapi élet intézéséhez és a mozgáshoz segítséget igényel, adott esetben igényelheti ezt a segélyt. Azt a járandóságot a többi támogatás kiegészítésként folyósítják. Járulékfeltétel nincs. A kedvezményezettnek 66 év alattinak kell lennie és igényelnie kell ezt a 65. életév betöltése előtt. Itt is teljesíteni kell az Egyesült Királyságban történő lakhatási és tartózkodási feltételeket. További információ a társadalombiztosítási irodákban szerezhető be.

A fogyatékosok megélhetési segélyét utólag fizetik csekken, amely bármely postahivatalban beváltható, vagy közvetlenül egy bankszámlára, illetve egy építési kölcsönöket folyósító takarékpénztárba utalható.

e.) Ápolási díj [*attendance allowance*]

Ha valaki betöltötte a 65. életévét és beteg, vagy egészségi károsodás miatt a mindennapi élet intézéséhez segítségre van szüksége, ápolási díjra lehet igénye. Ezt az összeget a nyugdíj mellett fizetik annak, aki olyan súlyosan rokkant, hogy nappal, éjszaka, vagy a nap minden szakában állandó ápolást igényel. Az ápolási díjat a többi járandóság mellett fizetik. Nem szükséges járulékfizetés hozzá, viszont teljesíteni kell a Nagy-Britanniában történő lakhatási és tartózkodási feltételeket. További információ szerezhető a társadalombiztosító irodákban beszerezhető broszúrákból.

f.) Rokkant ápolási díj [*invalid care allowance*]

Ez egy olyan ápolónak nyújtott járandóság, aki hetente legalább 35 órát súlyos fogyatékosot ápol, aki fogyatékosok közepes és magasabb kategóriájú megélhetési segélyében vagy ápolási díjban részesül. Nem szükséges járulékfizetés hozzá, viszont teljesíteni kell a Nagy-Britanniában történő lakhatási és tartózkodási feltételeket. További információ szerezhető a társadalombiztosító irodákban beszerezhető broszúrákból.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

V. Munkanélküli biztosítás

1. A munkakeresés anyagi támogatása

1996. október 7. -n módosították a munkanélküli járandóságról [*Jobseeker's Allowance - JSA*] szóló szabályokat, ami tartalmazza a munkanélküli járadék [*Unemployment Benefit*] és a munkanélküli segélyt [*Income Support*]. A kormány a JSÁ-ról szóló szabályok bevezetésével a következő célokat vette figyelembe:

- a munkaerőpiac funkcióinak javítása azáltal, hogy a munkanélkülit támogatják az álláskeresésben, mialatt meggyőződtek róla, hogy a járandóságok feltételeit megértette és teljesíti,
- az adó jobb felhasználása azáltal, hogy kisebb lesz az állami igazgatás; célzott orientáció azoknak, akik pénzbeli támogatást igényelnek; és támogassa azt a rezsimet, amelyik segít az embereknek a munkaerőpiacra újra beilleszkedni,
- a munkanélküliek számára egyszerű, átlátható és működő szolgáltatási kínálat és hatékony szolgáltatás javítása.

A munkanélküli járandóságról [*Jobseeker's Allowance - JSA*] szóló szabályokért a felelősséget az Oktatási és Foglalkoztatási Minisztérium [*DfEE*] és a szociális biztonság minisztériuma [*Department of Social Security - DSS*]. Az ellátást a munkaügyi központok fizetik [*Jobcentres*]. A munkaügyi szervezet alkalmazottjai a munkaerőpiaci vonatkozású kifizetésekért felelősek, míg a hatósági ügyintézők [*Benefits Agency*] szintén a munkaügyi központokban dolgoznak és a kifizetések ügyintézésével foglalkoznak.

A munkanélküli járandóságra két személyi körnek lehet igénye:

- olyan munkanélküliek számára, akik a legutóbbi mindkét adózási éven a munkanélküli járadékot teljes mértékben megfizették vagy jóváírták, 6 hónap személyre szóló a **járulék alapján történő ellátásra** van lehetőség,
- az olyan munkanélküliek számára, akiknek a járulék alapján nem jár munkanélküli ellátás, vagy a befizetések nem elegendőek, **jövedeleमारányos ellátásra** van lehetőségük. Ez az ellátás kapcsolódhat a jelzálogkölcsön kamatainak fizetéséhez vagy meghatározott esetekben a biztosítási díjhoz, mint pl.: a rokkantság. A jogosultak ezen túlmenően automatikusan teljes igényük lehet a lakhatási segélyre [*housing benefit*], lakbértámogatásra és adótámogatásra helyi adóhoz [*council tax benefit*].

A munkanélküli segély elvei a munkanélküli járadék elvei megfelelnek egymásnak abból a szempontból, hogy ez a végső segítség annak, aki már nem tartozik az aktív keresők közé. Az egyedülálló szülők és bizonyos fogyatékos személyek választhatnak a munkanélküli segély és a jövedeleमारányos járadék között. Aki a járadék és nem a segély mellett dönt, annak teljesítenie kell bizonyos munkaerőpiaci feltételeket.

A 25 év feletti egyedülálló személyek 1996. október óta heti alapjáradékot kapnak 47,9 font összegben.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

2. A munkanélküliség feltételei

Aki meg akar felelni a munkanélküli ellátás munkaerőpiaci feltételeinek, fontos, hogy munkanélküliként a munkaerőpiac rendelkezésére álljon, aktívan kell munkát keresnie és egy álláskeresési szerződést [*Jobseeker's Agreement*] kell kötnie. A munkanélkülinek normális körülmények közt olyan helyzetben kell lennie és késznek kell lennie arra, hogy bármely kereső foglalkozást felvegyen. Normál esetben heti 40 órát kell az állástkeresőnek rendelkezésre állnia és tetszés szerint, hetenként meghatározhat és megtanulhat egy "alkalmazási modellt", amennyiben az foglalkozási lehetőséget kínál. Azok a személyek, aki más embereket ápolnak, és testileg vagy szellemileg fogyatékosok, azoknak kevesebb, mint heti 40 órát kell rendelkezésre állni (nem kevesebb, mint 16 órát fordíthat a fogyatékosra). Aki gondozott vagy, aki kötetlen foglalkozást keres, 48 órával előbb ezt be kell jelenteni, azok pedig, akik szolgáltatást nyújtanak 24 órával előbb ezt be kell jelenteni.

Ahhoz, hogy az aktív álláskeresés feltételeit teljesíteni lehessen, a munkanélkülinek normál esetben legalább heti két "aktivitást" vállalnia kell. Ilyen aktivitás, pl.: egy ésszerű lépés, ami optimális foglalkoztatási lehetőséggel kecsegtet. Érvénytelen viszont a tevékenység, ha a munkanélküli nem akceptálható viselkedés vagy megjelenés miatt aláássa a foglalkoztatás lehetőségét.

A munkanélküli előírt esetszámban, határidőhöz kötött időintervallumban kell, hogy a munkaerőpiac rendelkezésére állni és aktívan kell állást keresni.

A munkanélküli jogosultságának első 13 hetéig teheti meg, hogy a korábbi foglalkozásában és a megszokott javadalmazásért keres állást és áll rendelkezésre. Ennek az időnek a lejáta után ki kell terjeszteni azoknak a munkáknak a körét, amit fel tud venni. Ennél hosszabb időszakot normális esetben nem engedélyeznek, ha a munkanélkülinek jó esélye van elhelyezkedni. Hat hónap után pedig a bérré vonatkozóan sincs további korlátozás.

Minden munkanélkülinek álláskeresési szerződést kell kötni a munkaerőpiaci szervezet tanácsadójával. Ez a dokumentum tartalmazza a rendelkezésre állás, adott esetben közös megegyezéssel megállapított lehetséges korlátaikat, bemutatja az álláskeresési aktivitásokat. Ezt a szerződés bármikor módosítani lehet. Amennyiben a tartalom felől a munkanélküli és a tanácsadó nem tud megállapodásra jutni, az álláskeresési szerződést egy egyeztető hivatalnokhoz továbbítják. Itt kerül eldöntésre, hogy a munkanélküli által javasolt módosítások ésszerűek-e, hogy a rendelkezésre állás és az álláskeresés feltételei betarthatók-e. Ez a hivatalnok egyezteteti a feltételeket a munkanélkülivel és a tanácsadóval, majd rögzíti ezeket.

a.) Jelentkezési kötelezettség és interjú

Az új ügyfelekkel a tanácsadó első interjút [*New Claim Interview*] folytat, amiben elmagyarázza a munkanélküli járandóságra való jogosultságot, elkészítik és aláírják az álláskeresési szerződést. Normál esetben az álláskeresőnek kéthetente személyesen kell jelentkeznie a munkaügyi központban, hogy írásban nyilatkozzon az álláskeresési aktivitásairól és a helyzetéről, mindezzel is tanúsítva a rendelkezésre állást.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

Az a munkanélküli, akinek a lakása több, mint egy órányira van a munkaügyi központtól, beküldheti a nyilatkozatát postán is. Minden munkanélkülinek hathavonta “újrakezdő” [*Restart Interview*] interjúján kell részt vennie. További interjúra szükség szerint kerül sor.

A munkaerőpiaci szervezet tanácsadója eldöntheti, hogy ad-e álláskeresési útmutatást [*Jobseeker's Direction*], hogy segítse a munkanélkülit az álláskeresésben vagy növelje foglalkoztatásának esélyét. Az útmutatásnak a munkanélküli viszonyait tekintve ésszerűnek kell lennie, előírhat egy meghatározott tevékenységet, pl.: informálódjon egy adott képzésről, vagy bevezeti a munkaadónál történő megfelelő megjelenés lépéseibe.

b.) Szankciók

Ha a munkanélküli a munkanélküliséget elfogadhatatlan módon idézi elő vagy meghosszabbítja azt, szankciót kell elszenvednie. A munkanélküli járandóságból való kizárás 26 hétre terjedhet ki, amennyiben valakit a rossz modora miatt nem foglalkoztatják, alapos ok nélkül nem vállal önként feladatot egy munkahelyen, vagy nyomós ok nélkül visszamond egy állásajánlatot.

Két hét kizárást szabnak ki, ha valaki vonakodik vagy elmulasztja, hogy egy előírt képzésben vagy egy foglalkoztatási programban részt vegyen, vagy az álláskeresésre vonatkozó szabályokat betartsa. Amennyiben 12 hónapon belül további szankció szükséges, akkor a kizárás már négy hét.

Döntést egy független egyeztető hivatalnok hoz. Amennyiben a munkanélküli a feltételeket a továbbiakban teljesíti, folytatható a kifizetés.

c.) Méltányossági okok

Az igényjogosultak méltányossági okból kérvényezhetnek csökkentett összegű járandóságot, ha azt munkaerőpiaci feltételek miatt, vagy szankció miatt nem fizetik. Igazolni kell, hogy ő vagy egy családtagja szükséget szenved. Meghatározott esetekben azoknak a személyeknek fizetnek méltányossági járandóságot, akik bizonyítottan “gyenge” csoporthoz tartoznak.

d.) Járadékszámítás és más juttatások

A munkanélküli járandóságra jogosultak meghatározott mértékben végezhetnek munkát e kifizetés mellett, de késznek kell lenniük, hogy a részmunkaidőt teljes munkaidőre cseréljék. Az a kérvényező, aki több mint heti 16 órát dolgozik, nem jogosult munkanélküli járandóságra, igénybe vehet azonban olyan juttatást, ami munkaviszonyhoz kötött, ilyen, pl.: a lakhatáshoz és a helyi adóhoz nyújtott családi hitel, vagy segély. Ha egy igényjogosult élettársa nem több mint 24 órát dolgozik hetente, ebben az esetben igényt lehet benyújtani a jövedelemfüggő juttatásra. Az élettárs kereső tevékenysége nincs befolyással a kérelem elbírálásában.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

A kérvényező és élettársa részmunkaidős munkából származó jövedelmét a jövedelemarányos munkanélküli járandósággal egyenlítik ki a járulék alapján történő ellátás összegére, kivéve az előírt adómentes összeget. Ez utóbbi az egyedülálló kérvényező esetén heti 5 fontot tesz ki, párok számára heti 10 font és 15 font hetente olyan személyek számára, mint a mentőcsapatban dolgozók vagy a részmunkaidős tűzoltók.

A volt munkaadótól való kártérítés munkaviszonyból származó jövedelemnek számít, pl.: szabadságpénz, végkielégítés, bérkiegészítés, stb.

Minden heti 50 font feletti nyugdíj összeget beszámítanak a járulék alapján történő ellátás kiegyenlítésébe. A nyugdíj tehát úgy számít, mintha jövedelemarányos munkanélküli járandóság lenne.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

VI. Megélhetési költségek

1. Mibe kerül az élet? Tanulni Nagy-Britanniában

a.) Lakáskörülmények

Minden felsőoktatási intézmény rendelkezik kollégiummal [*halls of residence*], amelyek többnyire olcsóbbak, mint a magánszállások és megkönnyítik az együttélést és a kontaktust a britekkel és más diákokkal. Mivel azonban a kollégiumi helyek többségét a “golyák” foglalják el, többnyire nem könnyű elhelyezést nyerni egy kollégiumban. Mindenesetre a kérelmet már korán be kell nyújtani – akár fél, vagy egy évvel korábban – a kollégiumban. A kollégiumokról szóló információk megtalálhatók az egyetemek által kiadott prospektusokban, illetve az egyetemi elszállásolási irodában [*Accommodation Office*].

A kollégiumokban a szállás mellett reggeli, vacsorát és a hétvégén ebédet is kínálnak, de vannak otthonok önellátók számára. A magyar tanulni vágyóknak figyelembe kell venni, hogy a brit iskolát kezdők a magyaroknál fiatalabban mennek el otthonról. Igen élénk a társas élet a kollégiumokban [*halls*]. Mint ahogy már arról szó volt, vannak önellátó lakások [*self-catering flats*], ami az idősebb végzett hallgatóknak jobban megfelelnek.

Mivel a felsőoktatási intézmények helyszínén, különösen Londonban és a nagy ipari városokban nem kis probléma a lakáskeresés, és nincs hely a kollégiumban, ajánlatos legalább tíz nappal az iskolakezdés előtt megérkezni. Mivel a felmondási idő rövid (maximum egy hónap, vagy csak egy hét) teljesen értelmetlen hogy több hónappal előbb rövid látogatást tegyünk, hogy lakást keressünk.

a. 1.) Következő tippek segítségre lehetnek:

- Ügyeljen arra, hogy az első nap egy olcsó hotelben éjszakázzon, vagy egy szobát vegyen reggelivel (20-45 font).
- Szerezzen be térképet és menjen el az egyetem szállás irodájába [*Accommodation Office*] és tudakolja meg, milyen szálláslehetőségek vannak, és mennyi a környéken szokásos ár. Általában a következő szálláslehetőségek állnak rendelkezésre:
 - Bútorozott szoba [*Lodging*] vagy ágy [*bed-sit*]. diákszoba gyakran reggelivel vagy félpanzióval.
 - Egyszobás lakás [*one-Room-flatlets*]. apartman.
 - Panzió [*Boardings houses*].
 - Bútorozott lakás [*Furnished flats*]. Ezek drágák. Bútorozatlan lakás alig létezik.
 - Egyszobás lakás vagy szoba megosztás [*Flat- oder house-sharing*] közös WC-vel.
- Tudakozódjon több, kevesebb olcsó lakás iránt.
- Tisztázza, hogy mennyi lesz a havi plusz utazási költség, ha egy távolabbi szállást választ.
- Kérdezze meg, hol tudakozódhat a legjobban a lakáspiaci szituációról (helyi újság, a helyi újság hirdetési mellékletében, ingyenes ügynökségeknél, stb.)
- Érdeklődhet az egyetemek “fekete sarkaiban” a lakáscsere kínálatról [*flat-sharing*].

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

a. 2.) A lakbér és az adó

A lakbérszerződés aláírásakor a lakbér mellett legtöbbször foglalót is fizetnek (kb. 200-400 font). Gondoskodjon róla, hogy az angliai tartózkodásának kezdetén elegendő pénz legyen önnél.

Az 1993 éven bevezetett adót Anglia, Skócia és Wales helyi hatóságai állapították meg, hogy közüzemi költségeket fizetni tudják. Az adó a lakás értékétől függ és így területenként jelentősen különbözhet egymástól.

A nappali hallgatók [*Full-time*], akik kollégiumban vagy lakásban laknak nem fizetnek adót. Amennyiben egy nappali hallgató a privát szállását egy nem diákkal osztja meg, az adó 75 %-át meg kell fizetni. Amennyiben egy nappali hallgató a privát szállását több mint egy nem diákkal osztja meg, akkor a háztartástól az egész összeget megkövetelik. Pótdíjat az állam nem kér. Az adóval kapcsolatos további információ közvetlenül beszerezhető az egyetemek tanácsadó irodáiban [*Advice Office*] vagy a helyi hatóságok irodáiban.

a. 3.) Fűtés, gáz, elektromos áram és a mosószalon

A régebbi szállásoknál általában ritkán van központi fűtés. Az egyedi fűtések esetén a hidegebb hónapokban a lakbéren felül felárat kell fizetni. A gázzal vagy elektromos árammal működő szobákban a fűtőberendezések gyakran érmével helyezhetők üzembe. Ezért a hétvégé, vagy a szabadnapokon elegendő készlettel kell rendelkezni megfelelő érmékből. Télen ez a külön kiadás 16-20 fontot érhet el hetente. Szálláskeresésnél adandó alkalommal fontos tisztázni, hogy a szállásadó rendszeresen ellenőrizteti-e a készüléket a hatósággal [*Brutish Gas Board*].

Figyelni kell rá, hogy a magunkkal vitt elektromos eszközök dugóit nem lehet használni, mert más a dugó. Az a legegyszerűbb, ha az elutazás előtt korábbi kiutazóktól beszerzünk megfelelő dugaszoló aljzatot. A nagyvárosokban lehet ellendugót [*adaptors*] kapni. A televíziókészülékek csak átalakítás után használhatók az Egyesült Királyságban, mert más a rendszer (nem lesz kép). De televíziókészüléket viszonylag olcsón lehet bérelni. A használatáért nem kell fizetni. Bejelentési nyomtatványok kaphatók a postán. Egy színes TV használatának [*TV-licence*] éves díja mintegy 100 fontot tesz ki.

Nagy-Britanniában nem probléma, ha nem rendelkezünk mosógéppel. Az egyes lakókörzetekben elegendő mosószalon [*laundrette*] működik.

b.) Létfenntartási költségek

Természetesen itt nem egy kötelező összegről van szó, hiszen az igények különbözőek. A *British Council* adatai szerint az iskolai kiadásokon felül további havi 500 frank költséggel kell számolni. A viszonylag magas lakbér és közlekedési költségek alapján Londonban, Oxfordban és Cambridgeben kb. havi 650 fontból kell kiindulni. (1 font = ... forint.) A tanulmányok ideje alatt számolni kell továbbá a könyvek és a különféle anyagok költségeivel, ami 300 és 750 frank között mozoghat.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

Általában az egyetemen a diákok elérhető áron tudnak étkezni, ami azonban magasabb, mint pl. Németországban. Az otthoni étkezésre heti 40 fontot kell számítani, az éttermi étkezésre pedig fejenként és alkalmanként 12 fontot.

A legtöbb múzeumban és galériában nem kell fizetni, az alkalmi kiállításokon azonban szednek belépődíjat. A mozi átlagosan 4,5 fontban kerül, Londonban azonban ennek a duplája.

c.) Orvosi ellátás

A külföldi nappali tagozaton tanulók általában szintén az állami egészségügyi rendszer [*National Health Service - NHS*] védelmét élvezik. Ahhoz, hogy a szolgáltatást igénybe tudják venni, be kell jelentkezni az adott lakónegyed nemzeti egészségügyi szolgálatához tartozó orvoshoz. Ez vonatkozik az illetőt elkísérő házastársra és a gyerekekre is. Sok felsőoktatási intézménynek van saját orvosa, aki további információval szolgál. Felvilágosítás a postán is.

Az orvosnál ki kell tölteni egy nyomtatványt. Ezután kap az ember egy kártyát egy regisztrációs számmal, amit meg kell őriznie. A regisztráció és az általános vagy orvosi ellátás ingyenes. Ezzel szemben a törvényben meghatározott összeget meg fizetni kell a fogorvosi kezelésért, a szemüvegért és a gyógyszerekért. (A receptek kiváltása egyenként pl. 1997. évben 5,65 fontba került, amit minden évben emelnek.) Az *NHS*-hez tartozó fogorvosok listája megtalálható a postán.

Az Egyesült Királyság nem rendelkezik olyan pregnáns szakorvosi rendszerrel, mint pl. Németország. Bármilyen baj esetén mindenki először a saját házi orvosához fordul, és vizsgálat után kerülhet a beteg a szakorvoshoz. A nők nőgyógyászati kérdésekkel, vagy bajokkal a családi vagy női klinikához fordulhatnak [*NHS Family Planning Clinic* vagy *Well Women Clinic*]. Információt ezekről a házi orvos adhat, vagy megtalálhatóak a könyvtárakban. Az *NHS* nem viseli az orvosi kezelés és tanácsadás költségeit olyan megbetegedések, egészségkárosodás és terhesség esetén, amelyek az Egyesült Királyságba való beutazás előtt is már fennálltak. A magánbetegek kórházi és kezelési költségei igen magasak, így egy külföldi magánbiztosítás nehezen kezelhető.

d.) Bankszámla

A bankszámla ügyintézés és az ezzel összefüggő csekkfüzet használata ajánlatos, mert az Egyesült Királyságban széles körben elterjedt a pénz nélküli vásárlás. Az Egyesült Királyságban a bankok hétfőtől péntekig általában 9 óra 30 perctől 15 óra 30 percig vannak nyitva (Londonban 17 óráig). Egy munkanapon, rendszerint csütörtökön hosszabb a nyitva tartás. Szombaton, vasárnap és az állami ünnepnapokon [*bank holidays*] az ügyfélforgalom előtt zárva vannak a bankok.

A bankok gyakran kínálnak a diák számlatulajdonosoknak csekkönyvet, készpénzfelvételi és hitelkártyát [*cash- oder cheque-card*] titkos kóddal [*PIN-number*], amivel az automatákból készpénzt tudnak felvenni, ameddig a számla erre fedezetet ad. A lakbért a tulajdonosnak [*landlord/landlady*] csekken vagy állandó árutalási megbízással egyenlítik ki.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

Illeték levonása ellenében a bankok beváltják az Eurocsekket. Ehhez be kell mutatni egy csekkártyát. A Eurocsekket jelenleg maximum 100 fontra lehet kiállítani. Amennyiben több mint két csekket mutatnak be egyidőben, fel kell mutatni az útlevelet. Az utazási csekk beváltásánál rend szerint szintén illetéket vonnak le, ami legtöbbször az összérték 1 %-a.

e.) Értéktöbbletadó, kiszolgálási díj

Az ún. értéktöbblet adó [*Value Added Tax - VAT*] 17,5 %, amit a legtöbb áru és szolgáltatás ára tartalmaz. Sokszor ezt az adót nem tüntetik fel az árban és csak a vásárlásnál adják össze, ezért nagyobb beszerzésnél érdemes előbb tudakozódni. Az éttermek áraiban legtöbbször az adó benne van, de ez nem a kiszolgálási díj.

Itteni borraivalónak megfelelő kiszolgálási díjat [*service charge*] itt is meg kell fizetni. A brit turistahatóság [*British Tourist Authority*] azt ajánlja: amennyiben a hotelszámlában nincs benne a kiszolgálás díja, abban az esetben a kiszolgáló személyzet részére 10-15 %-ot szokás adni. Ugyanez érvényes az éttermekre és a taxi igénybevételére is. A fodrásznál külön kell adni a fodrásznak ugyancsak 10-15 %-ot és a fejmosónak is 1 fontot, ez utóbbi sokszor tanuló. A szállodában és a pályaudvarokon a csomaghordónak is szokás borraivalót adni, ami 0,5-075 fontot csomagonként.

f.) Utazási kedvezmények a tanulók számára

A vasúton történő beutazásra és a további utakra is árkedvezményt ad a vasút 26 év alatt. Információt adnak:

Euro Train

52 Grosvenor Gardens
London SW1W OAG
Telefon: (00 44 1 71) 7 30 85 18.

Rendelést vesznek fel a következő telefonszámon: (00 44 1 71) 8 23 51 51. A helyi diákutazási irodában lehet információt kapni a kedvezményes jegyekről.

Azok a diákok, akik még nem töltötték be az 26. életévüket, azoknak feltétlenül be megéri beszerezni azt a kártyát [*Young Persn's Rail Card*], ami mintegy 18 fontba kerül egy évre és belföldi utazásra több, mint 30 %-os kedvezményt jelent.

A buszvállalatok is hasonló kártyát kínálnak [*National Express Student Coach Card*], ami évi 5 fontba kerül és utazásra több mint 30 %-os utazási kedvezményt jelent.

Csak a nappali hallgatók szerezhetnek be olyan kártyát [*International Identity Card*], ami többféle kedvezményt ajánl: az utazási kedvezménytől a sporteseményekre való belépésig. Ezt az igazolás iskolalátogatási igazolás és fénykép ellenében az egyetemi uniónál [*University of London Union - ULU*] és a utazási irodában [*STA travel*] szerezhető be.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

g.) Diáktársaságok

Az Egyesült Királyságban nagyszámú diáktársaság [*students' societies*] működik. Ezek a társaságok politikai, vallási, sport és szakmai alapokon szerveződnek és sokfajta lehetőséget kínálnak tagjainak a szabadidő eltöltésére az egyetemen kívül. Találkozókat, vendégelőadásokat, vitákat, színházi előadásokat és más rendezvényeket szerveznek. Az első iskolai negyedév kezdetén a gólyáknak lehetőségük van részt venni az ún. kezdők hetén [*freshers' week*] a kezdők vásárán [*freshers' fair*]. Itt lehet a különféle társaságok képviselőinél informálódni és a tagdíjat befizetni.

A diáktársaságok gyakran saját helyiségekkel rendelkeznek, ahol kedvezményesen lehet étkezni vagy inni, szabad TV-t nézni és újságokat, folyóiratokat olvasni. A társasági tagság lehetővé teszi, hogy a tagok megismerkedjenek Nagy-Britannia diáktársadalmi életével.

2. Oktatási költségek és díjak

Az Egyesült Királyságban a felsőoktatási intézmények – legalábbis részben – azokból a díjakból fedezik a költségeiket, amit a hallgatók fizetnek be. Az alaptandíjak [*tuition fees*] nagysága attól függ, hogy egy brit hallgatóról (vagy brittel egyenrangú külföldiről) illetve és tengerentúli hallgatóról (egyéb külföldi) van-e szó. Az EU tagokat az egyenlő elbánás alapelve alapján az Európai Unió belül ugyanúgy kezelik, mint az otthoni hallgatót, tehát, mint a brit állampolgárt.

a.) Oktatási díjak hazai hallgatók számára

Az 1996/1997-es oktatási évre vonatkozóan Angliában, Skóciában, Wales-ben és Észak-Írországban a képzés alapt díjait évfolyamok és szakok szerint 750 és 2800 font között határozták meg az illetékes képzési hatóságok.

Egyetemi stúdiumok

- Osztálytermi kurzusok (társadalomtudomány és szellemtudomány) – 750 font
- Laboratóriumi és munkacsoportos kurzusok (Természettudomány és műszaki tudományok) – 1600 font
- Klinikai szak, orvosi szak – 2800 font

Posztgraduális stúdiumok [*Postgraduate Certificate - PGCE*]

- Tanárképzés – 1600 font
- Más másoddiplomás képzés – 2400 font.

A bemutatott irányelvek ajánlásként szolgálnak az oktatási intézmények számára. A tényleges díjak egyes esetekben ettől eltérhetnek.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

b.) Oktatási díjak tengeren túli hallgatók számára

Ez alatt a nem EU tagországok hallgatókat értik, és az általuk a költségek fedezésére fizetendő díjakat az egyetem határozza meg.

Egyetemi stúdiumok (megkérdezés alapján az 1996/1997-es oktatási évben):

- Osztálytermi kurzusok – kb. 6400 font
- Laboratóriumi és munkacsoportos kurzusok – kb. 8500 font
- Klinikai szak, orvosi szak – kb. 15600 font.

A megadott értékek átlagértékek, amiktől a tényleges díjak ± 30 %-kal eltérhetnek. A posztgraduális képzésben még jelentősebbek lehetnek az eltérések attól függően, hogy oktatói, vagy kutatói kurzusról van-e szó.

c.) Külön díjak és költségek

A tandíj mellett meghatározott célra más pótdíjat is beszednek. Ilyen elismert díjat kell fizetni: Cambridge, Durham, Kent (Canterbury), Lancaster, Oxford und York egyetemeken, a kollégiumi díjat. Ez az egyetemi képzésben ma éves szinten az Oxfordi Egyetemen 1500 és 3500 font között, a Cambridge-i Egyetemen 1500 és 3000 font között van. Posztgraduális képzésben a kollégiumi díj valamivel alacsonyabb, kb. 1000 font egy évre. Az oktatás közben további díjak merülnek fel, ami a vizsgával és az anyakönyvveztetéssel kapcsolatos: vizsgadíj [*examination*], avatási díj [*graduation*], szerzői díj [*composition*], érvényesítési díj [*validation fees*]. Adott szakokon ezen kívül fizetni kell a kutatási eszközök használatáért [*bench fees*].

A felsorolt díjak kizárólag az oktatással kapcsolatos összegek, nem tartalmazzák a szállással és az étkezéssel kapcsolatos költségeket. Egyébként a kötelező diákszövetségi [*Student's Union*] tagság minden felsőoktatási intézményben díjköteles.

d.) A díjak beszedése, ösztöndíjak

A befizetett díjak rendszerint közvetlenül az illetékes regionális képzési hatósághoz érkeznek be az egyetemen, a hallgatóknak nem kell előre fizetni.

e.) Díjfizetési kedvezmény

Ebben az esetben a következő képzésekről van szó: *Postgraduate Certificate – PGCE*, *Higher National Diploma - HND*, *Diploma of Higher Education - DipHE*

Az helyi hallgatók: a brit tanulók és a velük egyenrangú EU-tagországbeliek meghatározott körülmények között kérvényezhetik a díjak megtérítését. Ez csak egy hivatalosan elismert tanulmányok [*designated course*] esetén lehetséges. A díjak átvállalása csak az egyetemi tanulmányok esetén lehetséges, amikor az első brit diploma [*undergraduate*] megszerzéséről van szó. Kivételt képez az egyéves tanárképzés elvégzése [*PGCE*], a *HND* és a *DipHE*, mert ezeket a díjfizetés tekintetében az első diploma megszerzésének minősülnek.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

e.1.) Teljes kurzust hallgatók díjkezdvéménye

Az EU-tagországbeli hallgatók, akik első diplomát kívánnak szerezni egy brit egyetemen és le kívánják tenni a záróvizsgát, ugyanúgy, mint a brit hallgatók – meghatározott feltételek között – a brit állam támogatását kérhetik [*mandatory award*]. A díjkezdvémények eléréséhez [*fees only award*] az EU-tagországbelieknek ugyanazokat a feltételeket kell teljesíteni, mint a brit hallgatóknak:

- saját EU tagországbeli állampolgárság, vagy az egyik szülő EU tagországbeli állampolgársága
- legalább három évvel a tanévkezdés előtt állandó lakóhely az EU tagországokban, Izlandon, vagy Norvégiában
- egy korábbi tartózkodás nem felel meg (vannak kivételek).

Ezenkívül az EU tagországbeli külföldinek a következő feltételeket kell teljesíteni:

- egy hivatalosan elismert képzésről van szó (teljes vagy un. szendvics egyetemi diplomát adó képzés, *HND, DipHE* vagy *PGCE*)
- a hallgató nem kap más brit tanulmányi támogatást egy közintézménytől
- a hallgató nem kapott eddig támogatást, vagy csak 20 hónapnál kevesebbet egy olyan felsőfokú képzésre, ami két éves, vagy annál hosszabb volt
- nincs szó évisméltésről.

A díjkezdvémény rendszerint az illetékes hatóság által elismert díjokról van szó [*approved fees*]. Ebben az esetben az alapidíjakat [*tuition fees*] csak az ajánlott norma mértékéig térítik meg.

Full mandatory award: ez tandíjkezdvéményt és ösztöndíjat jelen azon EU állampolgárok számára, akiket felvettek egy teljes képzésre egy brit felsőoktatási intézménybe, már legalább 3 éve állandó lakóhellyel rendelkeznek az Egyesült Királyságban és ezt az időt nemcsak egy képzés elvégzésére használták fel.

Ezeknek a kedvezményeknek az igénybevételi lehetőségeiről szóló információkat bármely egyetemen meg lehet szerezni. A kérelmet az illetékes helyi képzési hatósághoz kell benyújtani, ahol az adott egyetem van. Az illetékes hatóságok elnevezése az egyes államokban a következő:

- Anglia és Wells: *Local Education Authority – LEA*
- Skócia: *Students Awards Agency for Scotland - SAAS*
- Észak-Írország: *Education and Library Board*.

A tanulmányokat elkezdők kérelmét minél előbb be kell adni, mindenesetben az első trimeszter végén vagy január végéig, ahhoz, hogy figyelembe lehessen venni. A kedvezmény egy évre érvényes és a következő évre szóló kérelmet is időben (az előző év májusig) be kell adni.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

e.2.) Részkurzust hallgatók díjkedvezménye

Az EU tagországok állampolgárai számára nem jár tandíjkedvezmény sem Angliában, sem Walesben, sem Skóciában. Kivételt képeznek az ERASMUS egyetemi együttműködési csereprogramban résztvevő hallgatók, ez számukra minden esetben tandíjmentes.

e.3.) Részkurzust hallgatók Észak-Írországbán

Észak-Írországbán a részkurzust hallgatók tandíjait az illetékes *Education and Libray Board* veszi át.

e.4.) Posztgraduális képzés

Posztgraduális képzés esetén – kevés kivételtől eltekintve – nem lehetséges a tandíjkedvezmény, illetve ösztöndíj iránti igény brit állami szervtől. Ez ugyanúgy érvényes mind a britekre, mind az EU tagországok állampolgáira. Mégis az EU külföldiek – bizonyos feltételek esetén – az egyenlő elbánás elve alapján – mindenesetre csak korlátozott számban – pályázhatnak posztgraduális ösztöndíjra.

A brit állami posztgraduális ösztöndíjak átadására az egyetemi hallgatók esetén Angliában és Walesben a Brit Akadémia [*British Academy*], illetőleg meghatározott szakirányok esetén a kutatási iroda [*Research Council*] illetékes, Skóciában az SAAS, Észak-Írországbán pedig a Oktatási Minisztérium [*Department of Education for Northern Ireland - DENI*] foglalkozik a témával. A kérelem beadásának feltételei EU külföldiek esetén megegyeznek a teljes kurzust hallgatók esetén a g.) pontban leírtakkal. További információ kapható bármely egyetemen.

3. Ösztöndíjak és más lehetőségek a külföldi tartózkodás támogatására

Az Egyesült Királyságban a tanulmányok finanszírozását nemcsak a mellékállásból és a szabadfoglalkoztatásból származó jövedelmek finanszírozhatják, hanem az ösztöndíjak is segítséget nyújtanak.

a.) Brit intézmények ösztöndíjai

Azok a hallgatók, akiket egy hároméves képzésre való felvétel előtt három évig az Egyesült Királyságban laktak és nemcsak a képzés céljából tartózkodnak ott, meghatározott feltételekkel ösztöndíjban részesülhetnek. Információ beszerezhető a lakóhely szempontjából illetékes helyi nevelési hatóságnál.

A Külföldi és Nemzetközösségi Iroda [*Foreign and Commonwealth Office*], valamint a *British Council* adnak ösztöndíjat és kutatói ösztöndíjat is. A részletekről információt nyújt a budapesti *British Council* iroda, vagy a nagykövetség (a címet és telefonszámot lásd az intézmények részben). A kutatói tanács [*research council*] által nyújtott ösztöndíj csak a tanulmányokat fedezi és elegendő a megélhetésre. Az ösztöndíjasok kiválasztása a korábbi tudományos teljesítmény alapján történik.

Társadalombiztosítás / megélhetés

Nagy-Britannia

b.) Munkalehetőségek hallgatók számára

A nagyon feszesen szervezett oktatás a trimeszter alatt nem teszi lehetővé a hallgatók számára, hogy ez alatt az idő alatt fizetett tevékenységet folytassanak. Sok egyetem kifejezetten megtiltja ezt a hallgatóknak. Az oktatási szünetek alatt azonban munkaviszonyba léphetnek, anélkül, hogy a munkavállalási engedély kötelező lenne. Szünetes foglalkoztatást azonban nagyon nehéz találni.

c.) Munkalehetőségek kiválasztott szakmákban

Azokban a szakmákban, amelyekben munkaerőhiány mutatkozik, Nagy-Britannia megkönnyíti, illetve hosszabb időre ad munkavállalási kedvezményt. Ilyen lehetőség volt korábban a fiatal orvosok számára, ma viszont az informatikusoknak kedvez a helyzet.

Az alábbiakban bemutatjuk az orvosok számára adott lehetőségeket, hogy az elveket jobban meg lehessen ismerni.

A kedvező munkaerőpiaci helyzetre való tekintettel Nagy-Britannia kórházai alternatív foglalkoztatási lehetőséget kínálnak az otthoni várakozási lehetőséggel vagy egy szakmai szempontból idegen területen való munkával szemben. Ez a lehetőség azonnali foglalkoztatást jelent kezdő hivatalnokként [*Junior House Officer - AIP*], vagy segédorvosként [*Senior House Officer*]. Az üres állások nagy számának az az oka, hogy Nagy-Britanniában sokkal kevesebb orvostanhallgatót képeztek, mint pl. Németországban.

Ezen kívül a tiszta szolgálati rendszer [*rota system*] mellett a részleges turnusváltás [*partial shift system*] pozitív hatást gyakorolt a orvosok szolgálati beosztásra. Az elmúlt időszak magas heti munkaterhelése csökkent, ami növelte az orvosok iránti keresletet.

Azok számára az EU tagországbeliek számára, akik az egyetemet az EU-n belül végezték, problémamentes a munka felvétele. Előfeltétel a regisztráció a következő helyen:

General Medical Council

178-202 Great Portland Street,
London W1N 6EJ

Azok számára a külföldiek számára, akik nem EU tagországok állampolgárai, egy speciális teszten [*PLAB*] kell résztvenni.

A segédorvosok számára a következő szakterületeken kínálnak állást: baleset és vészhelyzet [*Accident & Emergency*], altatás, ortopédia, sebészet, gyermekgyógyászat. Az alkalmazási időpontok: február 1. és augusztus 1. Az állások listája megtalálható a szaklapokban "*British Medical Journal*", "*The Lancet*", ezek néha a klinikai, egyetemi könyvtárakban fellelhetők.

Magyarországon segítséget nyújtanak és segítenek az álláskeresésben az alábbi intézmények:

Országos Munkaügyi Kutató és Módszertani Központ

1089 Budapest, Kálvária tér 7.
Telefon: 30 39 300

Társadalombiztosítás / megélhetés Nagy-Britannia

British Council - Magyarországon

THE BRITISH COUNCIL
1068 Budapest, Benczúr u. 26.
Telefon: 321 4039, 342 0127
Fax: 342 5728, 3528779
E-mail: information@britishcouncil.hu
www.britishcouncil.org/hungary

c. Rendezvények

Minden Londonban tanuló külföldi tagja lehet a *British Council* által támogatott International Students House
229 Great Portland Street
London W1N 5HD
hálózatnak, és így részt tud venni társadalmi és kulturális rendezvényeken.

Társadalombiztosítás / megélhetés Nagy-Britannia

VII. Beutazási formalitások

1. Általános információ

A Magyar Köztársaság állampolgárai érvényes vízum nélkül utazhatnak Nagy-Britanniába. A beutazással kapcsolatos minden kérdésben a budapesti nagykövetség illetékes:

Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyság Nagykövetsége

1051 Budapest, Harmincad u. 6.

Telefon: 266-2888

Fax: 266-0907, 266-1430, 266-1741

e-mail: info@britemb.hu

rendkívüli és meghatalmazott nagykövet: Nigel James Thorpe

Ügyfélfogadás: munkanapokon 9-12. 30 és 14-16. 30 óráig

A tartózkodási engedély 6 hónapra szól. Azok, akik megszakítás nélkül hosszabb ideig kívánnak az Egyesült Királyságban maradni, azoknak tartózkodási engedélyért kell folyamodni a következő helyen:

Home Office

Immigration and Nationality Department

Lunar House

40 Wellesley Rd

Croydon

Surrey CR9 2BY

Formanyomtatványok beszerezhetők a helyi rendőrségen.

A házastársra ugyanazok a beutazási feltételek érvényesek. Amennyiben nem iratkozik be egy felsőoktatási intézménybe az Egyesült Királyságban, úgy munkát vállalhat. Nem kell munkavállalási engedély, amennyiben EU tagállam állampolgáráról van szó.

2. Beutazás autóval, engedély az Egyesült Királyságban, a vezetői engedélyre vonatkozó rendelkezések

Az EU tagállamok állampolgárai esetén lehetséges, hogy az a már legalább 12 hónapja a tulajdonunkban lévő autót vámmentesen bevigyük az Egyesült Királyságba és ott saját rendszámmal és a saját biztosítással egy naptári évig legalisan használhassunk. Egy újonnan beszerzett autóért behozatali vámot kell fizetni, amit az autó becsült értéke után vetnek ki. Aki több mint egy évig az Egyesült Királyságban akar maradni, annak az adott ország brit nagykövetségén meg kell tudakolnia, melyek az érvényes szabályok, mert ezek változhatnak.

A hazai vezetői engedélyt időben brit vezetői engedélyre kell cserélni. A kérelemhez szükséges nyomtatványok a legtöbb postahivatalban kaphatóak. Az adatfeldolgozás legalább 4 hétig tart.